

ΛΕΣΒΟΣ Η ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΗΤΟΙ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΝ

ΚΑΙ ΧΩΡΙΩΝ.

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀδελφ. τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

Ἀριθ. $\frac{2}{162}$ (23 Σεπτεμβρίου 311) καὶ 17 Μαΐου 310

ΕΝ ΜΥΤΙΛΗΝΗ.

ΤΥΠΟΙΣ Μ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

1894.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγρα-
φέως καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Παύλος

Η ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ Η ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ θέσεως, ἐκτάσεως, ἐδάφους, κλίματος, προϊόντων, πληθυσμοῦ, Κυβερνήσεως, θρησκείας, ἱματισμοῦ, ὀρέων, ποταμῶν, κόλπων, Ἀκρωτηρίων κ.τ.λ.

Ἡ Λέσδος ἢ Μυτιλήνη κεῖται εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς βορρᾶν τῆς Χίου καὶ Σμύρνης, πλησίον τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπεχωρίσθη.

Ἐχει δὲ βορειοδυτικῶς τὴν νῆσον Τένεδον καὶ Ἀκρωτήριον Βαμβᾶν. πρὸς βορρᾶν τὴν Ἄσσον, τὸ ὄρος Κάζταγλι καὶ τὸν Ἀδραμυττινὸν κόλπον· πρὸς ἀνατολὰς τὰ Μοσχονήσια, τὰς Κυδωνίας, τὸ Ἀγιασμάτιον, τὴν Μακαρονίαν, τὸ Καμπα-κούμ καὶ ἀνατολικομεσημβρινῶς τὸ Δικελί, τὸ Ἀτζανόζ καὶ τὸ Τσανταρλί.

Περιβρέχεται πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς ὑπὸ ζώνης θαλασσίας οὐχὶ πολὺ πλατείας· δύναται δὲ εὐκόλως ἐν παντὶ καιρῷ νὰ συγκοινωνῇ πρὸς τὴν ἀπέναντι Ἀσιατικὴν παραλίαν.

Περιφέρειαν ἔχει 1100 περίπου σταδίων ἢ 258 χιλιομέτρων ἢ 45 ὥρων γύρον ἐκτὸς τῶν κατακολ-

πισμῶν. Ἀπέχει δὲ τῆς ἀντικυρ στερειᾶς 8 - 12 μίλια.

Τὸ ἔδαφος τῆς Λέσβου εἶναι ὀρεινὸν καὶ πετρώδες, συνιστάμενον ἐκ κιμωλίας, τέφρας καὶ χαλίκων ἀπηνθρακωμένων· φαίνεται ὅτι πολλαχού ἐσχηματίσθη ἀπὸ ἡφαιστειοῦ ἐκρήξεις καὶ ὅτι ἡ νῆσος ἀπεχωρίσθη ἐκ σεισμῶν ἀπὸ τῆς ἀντικυρ ἀνατολῆς. Βεβαιούσιν δέ, ὅτι ὑπὸ τῆς νήσου ὑπάρχει ἡφαιστειὸν ἡρεμοῦν.

Σεισμοὶ ἔγιναν ἐν τῇ νήσῳ πολλοί· ὡς II. X. τὸ 231 τὸ 167 καὶ ἄλλοι. M. X. δὲ τὸ 1554, 1755, 1867 καὶ τὸ 1889.

Τὸ κλίμα ἀπανταχοῦ τῆς Λέσβου εἶναι ὑγειέστατον ζωογόνον καὶ εὐκραές· ὁ χειμὼν εἶναι μέτριος σπανίως δὲ παγετώδης.

Χειμῶν καὶ ψυχὸς δριμύ βλάβας τὰ ἐλαιόδενδρα ἔγινεν M. X. τὸ 1709 1789 1819 καὶ τὸ 1850 Ἰανουαρίου 11 - 12 ἔνεκα τούτου ἐξηράνθησαν σχεδὸν ὅλα τῆς νήσου τὰ ἐλαιόδενδρα· ὁμοίως δριμύς χειμὼν συνέβη τὸ 1869 1874 1880 λήξας περὶ τὰ μέσα Μαρτίου καὶ ἔβλαψεν ἐν μέρει ἐλαιόδενδρα τινὰ καὶ πλείστα ὀπωροφόρα δένδρα· τὸ δὲ 1889 ἕως τὸ 1890 ψυχὸς ἄνευ βροχῶν διό, καὶ τὰ περισσότερα χωρία ἐστερήθησαν καὶ αὐτοῦ τοῦ ποσίου ὕδατος καὶ ἡ γῆ χόρτων· ὡς καὶ τὰ ἐλαιόδενδρα ὑπέφεραν οὐκ ὀλίγον· τέλος περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1890 ἀδιάκοποι βροχαὶ μετὰ χιόνων μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1891, ἔφεραν ζημίαν εἰς τὰ μεσημβρινὰ χωρία... ὅλα δὲ ταῦτα ἐστέρησαν τὴν νῆσον ἐκ τοῦ μόνου προϊόντος αὐτῆς ἐλαίου· τὸ δὲ 1892 περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου βροχαὶ καὶ χιόνες· τὴν δὲ 11 Ἰανουαρίου 1893 πολλὰ χιόνες συνεχεῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατεσκέπασαν

ὅλην τὴν νῆσον διαρκέσασαι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· κατὰ συνέπειαν τούτων ἐπικολούθησαν παγετοὶ μὲ ψυχὸς δριμύ ἀπερίγραπτον μέχρι τέλους Μαρτίου.

Αἱ πόλεις, κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου εἶναι ἕως ἑκατὸν (100) τὰ ἐξῆς.

1. Μεσημβριανολικῶς τῆς Λέσβου εἶναι·

Μυτιλήνη (καὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν αὐτῆς καὶ ἐγγὺς προάστεια· ἡ Χρυσόμαλλη, Κουμκό, Σουράδα, Ἀκλειδίου, Βαρεῖα καὶ Ἀκρωτήρι) κάτω Χάλικας, ἄνω Χάλικας, Ἀληφαντά, Καγιάνι, Πληγώνι, ἁγία Μαρίνα, Λουτρά, Πυργί, Κέδρος.

2. Βορειοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Μόρια, Ἀφάλων, Παναγιούδα, Καλαμιάρης, Πάμφυλα, Πύργοι θερμῆς (Συβιανὰ, ἄνω, μέσοι καὶ κάτω)· Θερμή, Μηστιγνά, Μπαλτσίκι, Κώμη καὶ Πηγῇ.

3. Πρὸς Μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Τὰ χωρία τῆς Γέρας· (Σκόπελος, Μεσαγρός, Παππάδος, Ἀγιάννης, Πλακάδος καὶ Παλαιόκηπος· ἐπίνειον δὲ τὸ Πέραμα).

4. Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Κάτω-τρίτος, Μχοῦ, Σκοῦνδα, Ἡπειρος, Κεραμνιά, Νυκτάτα, Ἀσώματος καὶ Ἀγιάσος· ἐπίνειον δὲ τὸ Ντίπι.

5. Πρὸς νότον τῆς Γέρας εἶναι·

Τὰ χωρία τοῦ Πλωμαρίου· (Ποταμός, Κάτω χωριό, Ἄνω χωριό, Λημνὶ ἄνω καὶ κάτω, Λεύρα, Πλαγιά, Τρίγωνας, Μηλιαῖς, Μέσωνα, Κουτρούλια, Μεγαλοχώρι, Κρουνέλλα, Παλαιοχώρι, Ῥάχη, Πορός, Δρῶτα)· Ἀμπελικὸν καὶ Βοῦρκοι ἄνω καὶ κάτω.

6. Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·
Τὰ βασιλικὰ χωρία· (Πολιχνῆτος, Γρίπα, Βασιλι-
κιώτης, Βρυσιά, Λεσφόριον)· Ἄγρα, Μεσότοπος, Ἐ-
ρεσσός καὶ Σίγριον.

7. Τὰ πρὸς Δυσμὰς τῆς Μυτιλήνης εἶναι
Τὰ χωρία τῆς Καλλονῆς· Παράκοιλα, (Ἀχυρὼν,
Δάφια, Σουμούρια, Τσουμαϊλί, Ἀργιανὰ, Κεράμιον,
Παπιανὰ)· Ἀγία Παρασκευή, Κολομηδάδος, Στύ-
ψις, Κλαπάδος, Γέλοια. Ὑψηλομέτωπον, Κλειοῦ,
Κάπη, Κουκμῆδος καὶ Μανδαμάδος.

8. Τὰ βορειοδυτικῶς χωρία εἶναι·
Συκαμνιά, Χάλιξ, Ἀργενος, Βαφείος, Μόλυθος,
Πέτρα, Ἀχειλλιοπηγάδα, Πετριτοίκη, Λαθίων,
Σκουτάρως, Φύλια, Ἀνεμώτια, Τσουκαλογώριον,
Βατούσα, Τελώνια, Τζήθρα, Φτεροῦντα, Ῥεῦμα,
καὶ Χύδηρα.

Ἡ κατὰ **μῆκος** διεύθυνσις τῆς νήσου, ἄρχεται·
ἀπὸ τὸ βορειοδυτικὸν Ἀκρωτήριον Σίγρι, πρὸς τὸ νο-
τιοανατολικὸν ἀκρωτήριον Μαλέα.

Ἡ κατὰ **πλάτος** διεύθυνσις ἄρχεται· ἀπὸ τὸ
βορειοανατολικὸν Ἀκρωτήριον Ἀργενον, πρὸς τὸ νο-
τιοανατολικὸν ἀκρωτήριον Ἅγιος Φωκῆς.

Τὸ δὲ **κέντρον** τῆς νήσου, θεωροῦνται τὰ Πα-
πιανὰ παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς.

Ὁ **πληθυσμὸς** τῆς νήσου εἶναι ἕως ἑκατὸν
τριάντα χιλιάδες 130,000, ὧν αἱ μὲν 110,000 εἶναι
χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ 20,000 μωαμεθανοί.

Τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἐδιδάχθη-
σαν οἱ Λέσβιοι τὸ 52 ἔτος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σω-

τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἀπόστολος
Παῦλος εἰς Μυτιλήνην, ὅστις ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλι-
ον· πρὶν δὲ ἦσαν εἰδωλολάτραι.

Ὁ **ἱματισμὸς** τῶν χωρίων, ἂν ὅχι ὅλων,
τῶν περισσοτέρων ὅμως ἀμφοτέρων τῶν γενῶν δια-
φέρει καὶ διακρίνεται· ὥστε ἐκάστου χωρίου ἐκ πρώ-
της ὀφείως οἱ κάτοικοι γνωρίζονται ἀπὸ τοὺς εἰ-
δότας τὰ χωρία.

Κόλπους εὐρυχώρους καὶ βαθεῖς ἔχει δύο· τῆς
Γέρας μεσημβριοανατολικῶς, καὶ τῆς Καλλονῆς με-
σημβρινοδυτικῶς, ἔχοντας στόμια στενά.

Πεδιάδας ἔχει ἡ νῆσος τῆς Γέρας καὶ Καλλο-
νῆς, λαβόντες τὸ ὄνομά των ἐκ τῶν ὁμονύμων κόλ-
πων· ἐξ ὧν ἡ τῆς Γέρας εἶναι ἐλαιόφυτος καὶ ὀπωρο-
φόρος, ἔχων ὕδατα ἄφθονα· ἡ δὲ τῆς Καλλονῆς ἀμ-
πελόφυτος καὶ διὰ σπορὰν κατάλληλος.

Υπάρχουσι καὶ εἰς ἄλλα τινὰ μέρη τόποι πεδινοὶ
καὶ κοιλάδες καὶ λόφοι εὐκαρποὶ διὰ σπορὰν καὶ διὰ
ἀμπέλους ὡς εἰς Ἐρεσσόν, Τελώνια, Πέτραν, Μαν-
δαμάδον, Ἠπειον καὶ Κάτω-τρίτος.

Αἱ πεδιάδες αἱ πλείσται εἶναι ἀργιλλώδους φύσεως·
διὸ καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι γῆ κεραμιτίς χρήσιμος
εἰς κατασκευὴν παντοειδῶν ἀγγείων.

Ἀκρωτήρια ἔχει πολλὰ· ἀλλὰ τὰ μεγάλη-
τερα καὶ σημαντικώτερα εἶναι· ἡ Μαλαία (κάθος τῆς
ἀγριελαίας) μεσημβριοανατολικῶς· τὸ Ἀργενον, (κόρα-
κας) πρὸς βορρᾶν· τὸ Σίγριον, πρὸς δυσμὰς· τὸ τοῦ Ἀ-
γίου Φωκῆ (Βρύσα), πρὸς μεσημβρίαν· καὶ τὸ τῆς
Πλαγιάς μεσημβρινώτατα.

Βουνά καὶ ὄρη ὑψηλὰ ἔχει· τὸν Ὀλυμπον, (βουνὸν τῆς Ἀγιάσσου ἢ προσήτης Ἡλίας) μεταξὺ Γέρας καὶ Καλλονῆς, ἔχον ὕψος 3,080 πόδας· τὸν Λεπέτυμνον (βουνὸν τῶν Γελοίων ἢ ἅγιος Ἡλίας) πρὸς βορρᾶν, ἔχον ὕψος 2,750 πόδας· τὸ Πετροβοῦνι μεταξὺ Γέρας καὶ Πλωμαρίου ἔχον ὕψος 2425 πόδας· τὸν Ὀρδυμνον ἢ τοῦ ὑψηλοῦ Μοναστηρίου πρὸς δυσμᾶς, ἔχον ὕψος 1,783 πόδας· καὶ ὁ τῆς Ἀμαλῆς πρὸς μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης ἔχον ὕψος 1,590 πόδας.

Μικρότερα δὲ τὰ τοῦ Πλωμαρίου, τὸ Κάστελον πρὸς δυσμᾶς τῆς Γέρας· ἡ Λάρισσος μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μόριας πρὸς τὸν τῆς Γέρας κόλπον κλίνειν· τῶν Λουτρῶν καὶ ἀγίας Μαρίνης· ὁ Παλαμᾶς μεταξὺ Ἀφάλωνος, Θερμῆς καὶ Πηγῆς· ὁ Μάκιστος πρὸς δυσμᾶς τῶν Μηστιγνῶν· ὁ Ταῦρος, τὸ Σαϊτάριον ἢ Κρέων μεταξὺ Πηγῆς, Κώμης καὶ ἀγίας Παρασκευῆς ὁ Μαυριάς βορειοδυτικῶς τοῦ Μανδαμάδου· τῆς Κάπης, Κλειοῦς Στύφews, τοῦ Ὑψηλομετώπου, τῶν Βούρκων, τῆς Βατούσης, Τσουκαλοχωρίου, Φύλιας, Ἐρεσσοῦς καὶ Χυδῆρων κ.τ.λ.

Ἡ Λάρισσος εἶναι τόπος πετρώδης ἔχουσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς φυσικὸν σπήλαιον· διάφορα δὲ περὶ αὐτῆς παράδοξα λέγονται.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ βουνοῦ Ἀμαλῆς ὑπάρχουσι τινὰ ἐρείπια Ναοῦ τοῦ Μαλόεντος Ἀπόλλωνος.

Ὁ Παλαμᾶς εἶναι σειρὰ βουνῶν διηρημένον μὲ διάφορα ὀνόματα· εἶναι μεταξὺ Πηγῆς, Θερμῆς, Πύργων θερμῆς καὶ Ἀφάλωνος· ἐπὶ τοῦ ἐκτεταμένου ὄροπεδίου αὐτοῦ τοῦ πλησιάζοντος μέχρι τῆς Λαρίσσης, ὑπάρχει τόπος διὰ σπο-

ρὰν καὶ ξυλικὴν οὐκ ὀλίγην πρὸς τὰ ἀμπέλια θέσιν ἔχουσα ἐν αὐτοῖς καὶ ὠραία ἀπήθια· ὑπάρχουσιν ἀρχαῖα τρία φρέατα καὶ ἐκκλησίδιον ἀγίου Ἰωάννου τὰ λουλούδια καὶ καλύβας τινὰς· καὶ πρὸς τὸ βόρειον μέρος τοῦ βουνοῦ κάτω ὀλίγον πλαγίως ὑπάρχει ἐντὸς σπηλαίου ἐρημοκλήσιον ἁγίου Ἰωάννης ὁ καταφύλης. Λέγουσι ὅτι πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ ὄροπεδίου τούτου Παλαμᾶ, εἶναι ἡ θέσις Λοῦ-τ-ζα-πασί, ὅπου φαίνονται ἐκτάκτως ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐξερχόμενοι ἐκ μερῶν τινῶν, θερμοὶ ἅτμοι, συμπεραίνοντες ὅτι αὐτόθι εἶναι ἡ πηγὴ τῶν θερμῶν ὑδάτων τῆς Θερμῆς κ.τ.λ.

Καὶ βορειοδυτικῶς τῆς Πηγῆς ὑπάρχουσι δύο βουνὰ χωριζόμενα διὰ χειμάρρου· τὸς ὀνομαζόμενα, τὸ μὲν Δράκων τὸ δὲ Δράκαινα.

Τὰ ὄρη δὲ ταῦτα, τὰ πλεῖστα ἐκ μαρμαροῦ φαίου καὶ πολυχρόου, εἶναι ἀσβεστώδους φύσεως.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου ὑπάρχει τὸ Πυρραῖον ἢ Τσαμλίκι, ἔχον 3-4 ὥρας περιφέρειαν· εἶναι θέσις μὲ πολλοὺς πεύκους ἢ τσάμια, καὶ γῆν εἰς τινα μέρη διὰ σποράν.

Ὁ μεσόγειος ὁμοῦς οὗτος τόπος τῆς νήσου, ἂν καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι καλλιεργήσιμος καὶ εὐφορώτατος, εἶναι ὁμοῦς σήμερον ἔρημος, ἀκατοίκητος δαφνώδης καὶ πευκοφόρος κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπου πειθανῶς πολλὰ θὰ ὑπῆρχον ἄλλοτε χωρία· διότι ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τῶν μερῶν φαίνονται σήμερον, ποῦ μὲν ἐρείπια οἰκοδομῶν καὶ ποῦ παλαιῶν ὑδραγωγείων.

Πρὸς τὴν Καλλονὴν εἶναι τὰ Μεσσα, ἀγροκήπιον καὶ τινα λιμνάζοντα ὕδατα· Ἀχλαδιρῆ, τόπος τελματώδης ἐν μέρη καὶ ἑκτασις γῆς καλλιεργήσιμος καὶ διὰ κτηνοτροφίαν χρήσιμος, πλησίον τῆς Πύρρας· Μεταξὺ δὲ

Πύρρας καὶ Μέσα πρό τινων ἐτῶν ἀνασκαφῆς γινομένης ἀνεκαλύφθη· Ναὸς ἀρχαῖος, Διονυσίου τοῦ Βάκχου.

1 ¹/₂ ὥραν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς ὑπάρχει τὸ Τσεφλύκιον ἢ περιοχὴ Φεράνα ἑκτασις γῆς διὰ σποράν. Καὶ πρὸς ἀνατολὰς ταύτης ἡ Βάστρια, ἔχουσα ἑκτασιν μεγάλην μετὰ δένδρων πιτυοφόρων, δασώδης, μετ' ἐλαιοδένδρων οὐκ ὀλίγων καὶ τόπον διὰ κτηνοτροφίαν, καὶ γῆν διὰ σποράν· εἶναι δὲ μεταξύ Μανδαμάδου καὶ Μπαλτσικίου.

Ποταμούς ἔχει· τὸν Βούλγαριν, πηγάζοντα ἀπὸ τὰ τῆς Βατούσης ὄρη, χύνεται εἰς τὸν Γαθαθᾶν· τὸν Κιχλιότην πηγάζοντα ἀπὸ τὸ ὄρος Ὁρδυμνον χύνεται μεταξύ Ἑρεσσοῦ καὶ Ἀγρίου· τῆς Φτεροῦντας, τῶν Χυδήρων, τῆς Τζήθρας περὶ τὴν περιβολὴν χύνεται εἰς τὸν Γαθαθᾶν· τὸν Ἀλμυροπόταμον περὶ τὰ ἔξω τῆς Βρυσιᾶς, χύνεται πλησίον τοῦ Ἀκρωτηρίου ἀγίου Φωκᾶ, καὶ τῶν Βούρκων.

Τῶν Γελσιῶν ῥέοντα ἀπὸ τὸ ὄρος Λεπέτυμνον καὶ ἐνούμενον μετὰ τοῦ Τσικνιά, χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς· τὸν Ὁξυνόροδον πηγάζοντα ἀπὸ τὴν Φεράνα καὶ καλὴν Περαιά καὶ περὶ τὰ ὄρη Ποτισμένα καὶ Χλιῶ τὰ κατὰ τὴν ἀγίαν Παρασκευὴν χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς· τὸν Βουβάριον, τὸν Μυλοπόταμον καὶ Καβουροπόταμον, ῥέοντας ἀπὸ τὰ τῆς Ἀγιάσου ὄρη, χύνονται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς πλησίον τῆς Πύρρας· ὡς καὶ τὸ Καλάμι πηγάζον ἀπὸ τὰ μέσα καὶ πετρίοφερν, χύνονται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς.

Τὸν Νεύθαν ἢ Εὐεργέτουλαν πηγάζοντα ἀπὸ τὴν Μεγάλην λύμνην καὶ ἀπὸ τινὰ ὄρη τὰ περὶ αὐτὴν, με-

ταξὺ Βασιλικιώτου καὶ Ἀγιάσου, χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Γέρας. Τὰ τῶν Ὑδάτων, ἄφθονα νερὰ ἀενάως ἀναβρύοντα ἀπὸ βουνοῦ τινὸς πρὸς μεσημβρίαν τῶν Κεραμνιῶν καὶ Ἡπειου, χύνονται πλησίον τοῦ Ντίπι πρὸς μεσημβρίαν· καὶ πέραν πρὸς μεσημβρίαν αὐτῶν ἑτέρα πηγὴ ὑδάτων ὑπὸ ἐρειπίων τινῶν ἀναβρύοντα· τὸν τῆς Λαρίσσης ὑπὸ τὴν ῥίζαν ὄρους ὁμωνύμου ἀναβρύοντα ἄφθονα νερὰ γλυκρά, ἅπερ καὶ μάνα λέγονται καὶ χύνονται πρὸς βορρᾶν τοῦ Ντίπι.

Τὸν τῆς Κλειοῦς καὶ τοὺς μεταξύ Σκαμνιάς καὶ Χάλικος· τὸν τῆς Κεχράδος ὑπὸ τῶν ὀρέων τῆς Φύλιας καὶ χυνόμενον πλησίον τῆς Πέτρας· καὶ τὸν τῆς Πεδῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μανδαμάδου.

Χειμάρρους ἔχει· τὸν Σεδοῦταν τοῦ Πλωμαρίου, πηγάζοντα ἐκ τῆς ὁμωνύμου θέσεως 2 ὥρας μακρὰν, περὶ τὰ τὸ χωρίδιον Λημνὶ καὶ χωρίζοντα τὴν πόλιν Ποταμόν, χύνεται πλησίον πρὸς δυσμὰς τοῦ λιμένος ἢ σκάλας αὐτοῦ· τὸν τῆς Σκοπέλου εἰς τὸ μέσον αὐτῆς διερχόμενος καὶ πηγάζων ἐκ τῆς θέσεως Καρυῶνος ἐνθα ὑπάρχουσι πηγαὶ ὑδάτων· τῆς Ἀχυρώνας ῥέων εἰς τὸ μέσον· τὸν τοῦ Τσουκαλοχωρίου ὁμοίως· τοῦ Πολυχνίτου πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν τῆς πόλεως· τῆς Λαυκῆς καὶ Σκυδίου μεταξύ Μανδαμάδου καὶ Μπαλτσικί· τῆς Τενέγιας μεταξύ Πηγῆς, Θερμῆς καὶ Μηστιγῶν· (ὁ χεῖμαρρος οὗτος ἄνω τῆς Πηγῆς, λέγεται «Πουγὰ - τερές»· τὰ νερὰ δὲ ταῦτα πηγάζουσιν ἐκ τῶν θέσεων Μορβέτ, Κορτσά, Καλόνερο καὶ ἐννούμενα ταῦτα εἰς θέσιν Λαγκάδας τρέχουσιν ἀενάως καὶ λήγουσιν ἄνω

τῆς Πηγῆς) τῆς Μόριας ἢ Μακρὺ γιάλου, πρὸς μεσημβρίαν τῆς Παναγιούδας· καὶ τῆς Μυτιλήνης πρὸς μεσημβρίαν ῥέοντα καὶ χωρίζοντα τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς πόλεως.

Εἰς τινὰς τῶν ποταμῶν τούτων τρέφονται καὶ ὀψάρια· ἐξ ὧν δὲ εἰς τὸν Βουβάριον, τὸν Πεδῆς καὶ τὸν Λαρίσσης ὅπου φλομώνονται καὶ πιάνονται κέφαλοι, οἵτινες ἀλατίζονται γίνονται νοστιμώτατοι «τὰ λεγόμενα βουβαρίσια.»

Λίμνας ἔχει τὴν μεγάλην καὶ μικράν μεταξὺ Ἀγιάσου καὶ Βασιλικιώτη καὶ τινὰς ἄλλας μικράς εἰς τὸν μυχὸν τῆς Γέρας πλησίον τοῦ Ντίπι· εἰς ταύτας εὐρίσκονται βδέλλαι καὶ ψαθί.

Ἐλῆ δέ, εἰς Γέραν καὶ εἰς Καλλονὴν, τῶν ὁποίων ἡ ἀποξήρανσις ἤρχησε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1894.

Ἀλυκὰς ἔχει εἰς Πολυχνίτον καὶ εἰς Καλλονήν· ἀλλ' εἰς ἐνέργειαν εἶναι μόνον τοῦ Πολυχνίτου.

Νησιῖδια περὶ τῆς νήσου εὐρίσκονται τῶν Παμφύλων, τῆς Θερμῆς, τῆς Κυδῶνας, τοῦ Μανδαμάδου «Τοκμάκια» λεγόμενα, (ὡς τῆς Παναγίας ὁ Πρασολόγος, ὁ Βῶλος, τὰ ἄσπρα, ὁ Παρπαλιάς καὶ τὸ Χαμαμλῆ) καὶ τὶς σκόπελος· πλησίον δὲ αὐτοῦ ὕψαλος τις ἀντικυ τῆς Ἀργένου ὑπάρχει ὕψαλος τις ἔχων ἐπ' αὐτοῦ στηριγμένην σιδηρᾶν στήλην· τῆς Πέτρας δύο νησιῖδια μέγα καὶ μικρόν· τοῦ Γαθαθᾶ, καὶ ὀλίγον τι πρὸς μεσημβρίαν μικρὰ τινὰ «Μυρμήκια» λεγόμενα· τοῦ Σιγρίου δύο τὸ ἐν Νησιώπῃ λέγεται· καὶ πρὸς δυσμᾶς αὐτοῦ ἕτερα δύο· εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου Καλλονῆς ἐν, καὶ ἐντὸς ἀντικυ τῆς ἀποθήκης ἢ Μάκαρ ἐν· εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Γέρας δύο Καλόγηροι λεγόμενοι καὶ ἐν μικρῷ ἐν-

τὸς πρὸς βορρᾶν τοῦ Περάματος· καὶ ἐμπρὸς τοῦ Μαλέα ἀκρωτηρ. σκόπελός τις Χαβιάρόπετρα λεγόμενος.

Λιμένας ἔχει πολλοὺς· τὸν Νότιον καὶ Βόρειον τῆς Μυτιλήνης, τῆς Παναγιούδας, τῶν Παμφύλων, τῆς Θερμῆς, τῶν Μηστιγνῶν, τοῦ Μανδαμάδου, νέον καὶ παλαιὸν καὶ τὸν νῦν ἀσπροπόταμον ἢ παχὺ ἄμμον τῆς Συκαμνιάς, τοῦ Μολύβου, τῆς Πέτρας, τοῦ Τσουκαλοχωρίου καλὸν λιμένα καὶ τὰ Κόκκινα· τῶν Τελωνίων Γαθαθᾶν· τοῦ Σιγρίου, τοῦ Πολυχνίτου, τὰς Ἀποθήκας, τῆς Πύρρας, τῆς Καλλονῆς, τῶν Παρακοίλων· τῆς Βρυσιᾶς Βατυρὰ λεγόμενος· τοῦ Πλωμαρίου· Ποταμοῦ καὶ Πλαγιάς ἁγιο-Σίδωρος λεγόμενος· τὰ Μυρσίνια ἢ Κύλλαιον βορειο-ανατολικῶς τῆς Πλαγιάς, τῶν Λουτρῶν, τοῦ Περάματος καὶ τοῦ Ντίπι.

Θερμὰ λουτρά ἄξια σημειώσεως διὰ τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας, εἶναι:

α'. Τὰ τῆς Θερμῆς· ἅτινα εἰσὶ θειοῦχα.

β'. Τὰ τοῦ κόλπου τῆς Γέρας, σιδηροῦχα θερμὰ, μεταξὺ Κέδρου καὶ Ντίπι.

γ'. Τὰ τοῦ Πολυχνίτου θερμὰ.

Δευτέρου λόγου εἶναι τὰ τοῦ ἁγίου Γιάννη τὰ θερμὰ μεταξὺ Πολυχνίτου καὶ Λεσβορίου· τὰ τοῦ Μολύβου πρὸς τὴν παλαιὰν Μήθυμναν βορειοανατολικῶς· τὰ τοῦ Παλαιοχωρίου τοῦ Πλωμαρίου, τὰ μεταξὺ Μηστιγνῶν καὶ Κυδῶνας τὰ ὅποια ἄλλοτε μὲν ἀναβρύουσι ἄλλοτε δὲ ὄχι.

Καθαροκτικὰ ὕδατα εἶναι τὰ πλησίον τοῦ Γαθαθᾶ, τὰ τῶν Λουτρῶν, καὶ τὰ τοῦ Πυργί.

Περιφράγματα· λιμένων, κτίρια, ὑδραγωγεῖα, ἀγάλματα, ἐπιγραφὰς, λάρνακας, στήλας κ.τ.λ. ἔχει ἡ νῆσος πολλάς· ὡς εἰς Μυτιλήνην, Μόριαν, Ἐρεσσόν, Γέραν, Θερμὴν, Λάμπου μύλους καὶ Κάτω-τρίτος. Τὸ εἰς τὴν Μόριαν μάλιστα ὑδραγωγεῖον εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, ἕνεκα τῆς διαρκείας αὐτοῦ χρονολογουμένης ὑπὲρ τῶν 2, 000 ἐτῶν. Εἰς δὲ τὴν Ἐρεσσόν εὐρίσκεται ἐπὶ λίθου ὀρθογωνίου, κεχαραγμένον ψήφισμα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Φρουρία ὑπάρχουσι τρία ἐν ὅλῃ τῇ νήσῳ.

α'. Τὸ τῆς **Μυτιλήνης** κείμενον πρὸς ἀνατολὰς ἀρκούντως εὐρύχωρον· ἔχον ἐν αὐτῷ δεξαμενὰς, ὑπόγεια κτλ.

β'. Τοῦ **Μολύβου** βορειοδυτικῶς κείμενον ἐπὶ βράχων.

γ'. Καὶ τοῦ **Σιγρίου** ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου, κείμενον μεσημβρινοδυτικῶς.

Φάρους ἡ φανοὺς ἔχει ἐπὶ τῆς νήσου Δ.

Ὅπισθεν τοῦ φρουρίου Μυτιλήνης ἓνα καὶ δύο εἰς τὸ στόμιον τοῦ νοτίου λημέρος.

Εἰς Συκαμνιάν, ἐπὶ μικροῦ τινος ἀκρωτηρίου ὀνομαζομένου **Κόρακας**.

Καὶ εἰς τὸ Σίγριον ἐπὶ τοῦ νησιδίου **Νησιώ-πη**, κινητὸς πολυχρώματος.

Δρόμοι ἀμαξωτοί, ὑπάρχουν ἐν τῇ νήσῳ πολλοί, οἱ ὅποιοι πρὸ δεκαετίας ἤρχισαν καὶ πλησιάζουν εἰς τὸ τέλος των.

Οἱ διάφοροι οὗτοι δρόμοι οἱ ὅποιοι θὰ ἐνώσουν τὰ κέντρα μεταξύ των, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Μία κεντρικὴ ἀρτηρία ἀρχομένη ἐκ τῆς πρωτεύουσος Μυτιλήνης, διέρχεται πρὸς βορρᾶν τῶν χωρίων Παναγιούδας, Παμφύλλον, θέρμα Θερμῆς, Μηστιγνῶν, κάτωθεν τῆς Κυδῶνας, Μανδαμάδου, Συκαμνιάς, Χάλικος, τελειώνει εἰς Μόλυβον· ἐκεῖθεν δὲ ἐκτείνεται πρὸς τὴν Πέτραν, ἔνθα διακλαδύνεται εἰς δύο· ὁ μὲν εἰς διερχόμενος ἐκ τοῦ χωρίου Πέτρας, τελειώνει μέχρις Ἐρεσσοῦ· ὁ δὲ ἄλλος ἐκτεινόμενος πρὸς τὴν Λαφιῶνα, διέρχεται μέσον Καλλονῆς ἔξωθεν τοῦ Μοναστηρίου Λειμῶνος καὶ ἐνόνεται μετὰ τὸν προηγούμενον, πλησίον τῆς Φύλιας ἄνω τοῦ Τσουκαλογωρίου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σίγριον.

Ἐξ Ἐρεσσοῦ ἕτερος θὰ φθάσῃ εἰς Καλλονὴν μεσον Μεσοτόπου, Ἀγρας καὶ Παρακοίλων· ἐκ Καλλονῆς δὲ ὅπου εὐρίσκονται τὰ σημεῖα τῆς συγκεντρώσεως τῶν διαφόρων δρόμων, προχωρεῖ μέσον τσαμλικίου καὶ φθάνει εἰς Μυτιλήνην.

Ἄλλος δρόμος πλησίον τοῦ Ἡπειος διακλαδιζόμενος, φθάνει κάτωθεν τῆς Ἀγιάσου ὅστις διέρχεται μέσον Βασιλικῶν εἰς Πολυχνίτον· ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βρυσιάν, Βούρκους, Ἀκράσιον καὶ εἰς Πλωμαρίον, ἐνούμενος ἐκεῖ μετὰ τὴν λεωφόρον ἢ ὅποιον ἐνόνει τὸν Ποταμὸν Πλωμαρίου μετὰ τὴν Σκόπελον, Πέραμα, ἔξω τῶν Λουτρῶν φθάνει εἰς Μυτιλήνην.

Διὰ τὴν ἀποφυγὴν ὅμως τις ἐν καιρῷ τρικυμίας τὴν διάβασιν τοῦ πορθμοῦ τῆς Γέρας γίνεται ἄλλος διακλαδισμός, ἀρχόμενος ἐκ τινος σημείου πλησίον τοῦ Σκοπέλου, διέρχεται μέσον Παππάδου, Πλακάδου, Παλαιοκίπου, κάτωθεν τοῦ Κάτω-τρίτου καὶ Ντίτι,

ἐνούμενος μὲ τὸν τοῦ Ἡπείρου εἰς τὴν μεγάλην λεωφόρον Καλλονῆς Μολύβου καὶ Μυτιλήνης.

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ ὅλων τῶν δρόμων συνίσταται ὑπὲρ τὰ 294 χιλιόμετρα.

Ἡ Λέσδος εἶναι ὅλη κατὰφυτος ἀπὸ καρποφόρα δένδρα· ἐλαίας, βαλανιδίας, ἀμπέλους, συκαίας, καστανάιας, κυδωνίας, ροδιάς, μηλέας, ἀπιδίας, λεμονέας, πορτοκαλαίας, συκαμινάιας, κτλ. καὶ ἀπὸ ἄκαρπα· ὡς Κυπαρίσους, πλατάνους, αἰγείρους (λεύκους) δάση ὁλόκληρα πευκῶν, κτλ. βρίθκει ἀπὸ εὐώδους καὶ μυροφόρους θάμνους παντοῦ εἶδους καὶ ἀπὸ δάφνας καὶ μυρσίνας· ἐνδιαίτωνται δὲ λαγωοί, ἔλαφοι, ἀσίδια, ἀλώπεκες, ὄνοι ἄγριοι καὶ ἄλλα παρόμοια ζῶα. πέρδικες, ὀρτύκια, κόσσυφοι, φάσσαι, κίχλαι κτλ.

Πρὸ πάντων δὲ ἡ Ἑλαιοφυτεία εἶναι ἀναπτυγμένη· διότι λόφοι, βουνὰ καὶ ὄρη ὁλόκληρα γέμοντα ἐκ παναρχαίων ἀγριελαίων, κατέστησαν νῦν ἐλαιῶνες ὠραιότατοι· ὡς καὶ διάφοροι πεδιάδες καὶ κοιλάδες ἐγέμισαν ἀπὸ φυτευτὰς (ἀμπολάδας)· ὥστε οὔτε σπιθαμὴ γῆς ὑπάρχει νὰ μὴν εἶναι ἐλαιόφυτος· ὀλίγα δὲ μέρη ἀμπελόφυτα καὶ ἀπὸ συκεῶνας γέμοντα εἶναι διὰ σπορὰν χρήσιμα καὶ διὰ κτηνοτροφίαν.

Ἐκ τῶν Κέλπων τῆς ἐξάγονται πλῆθος ὀστρακοδερμάτων διαφόρου εἶδους· ὡς κτένια, μύδια, ὀστράδια, καλόγνωμαι, σωλῖναι, κοχλῦαι κτλ. ὀχταπόδια (πολύποδα), σηπίαι, καλαμάρια, πίναι κτλ. διάφορα ρου εἶδη ἰχθύων· ὡς γούπαι, σμαρίδια, κέφαλοι, λαυράκια, γοφάρια, σάρδαι, χέλια, μουκρία κτλ.

Ἄν τὸ μέσον τῆς νήσου εἶναι τσαμλίκι (πευκοφόρον), ὑπάρχει ὅμως γῆ ἀγαθὴ ὑδροφόρος, παντάπασιν οὕσα ἀκαλλιέργητος· ἂν ὅμως καλλιεργηθῶσιν αἱ ἀκαλλιέργητοι γαῖαι αὗται, θὰ διπλασιασθῇ τὸ εἰσόδημα τῆς νήσου.

Καὶ **Ζῶα** ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουσιν· Ἴπποι, ἡμίονοι καὶ ὄνοι ἕως 30,000. Βόες, αἶγες καὶ πρόβατα ὑπὲρ τὰς 60,000.

Προϊόντα ἡ νῆσος ἔχει πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ παντὸς εἶδους· ἀλλὰ τὸ πρῶτιστον προϊόν τοῦ τόπου εἶναι τὸ ἔλαιον, τοῦ ὁποῦ ἡ εἰσοδεία τοῦ ἔτους εἶναι καντάρια 160,000 ἕως 200,000· καὶ γίνεται ἐξαγωγή μεγάλη διὰ Κωνσταντινούπολιν, Ῥωμουνίαν, Βουλγαρίαν, Ῥωσσίαν, Ἀγγλίαν καὶ λοιπὴν Εὐρώπην· κατασκευάζεται δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ Σαπούνιον τοῦ ὁποῦ ἐπίσης γίνεται ἐξαγωγή εἰς πολλὰ μέρη τῆς Τουρκίας, Ῥωμουνίας, Βουλγαρίας κλπ.

Ἡ τοῦ 1893 εἰσοδεία τοῦ προϊόντος ἐλαίου ἔφθασεν ἕως 560,000 καντάρια· ἤτοι λαγῆνια 4,000,000.

Πρὸς τούτοις παράγει καὶ Βαλανίδιον κατὰ τὰ δυτικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέρη, τοῦ ὁποῦ ἡ εἰσοδεία εἶναι κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰς 25,000 ἕως 40,000 καντάρια, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐξάγεται διὰ τὴν Εὐρώπην.

Παράγει προσέτι ἐκλεκτοὺς οἶνους, ὄντας ὅχι κατωτέρους τῆς ἀρχαίας αὐτῶν φήμης· ὡς καὶ μέταξαν, βαμβάκιον, μυροδιάν, κάστανα, ἀπίδια, σῦκα, καρύδια, κεράσια, βύσσина, κυδωνία, ρόδια, λεμόνια, πορτοκάλια καὶ μέλι· κρέατα νοστιμότατα, τυρόν, μυτζίθρας λιπαρὰς καὶ νοστιμοτάτας παντὸς ἄλ-

λου τόπου· ὀπωρικά καὶ λαχανικά διάφορα πολλὰ καὶ καλὰ, πῆλινα ἀγγεῖα κτλ. Ὀλίγον σῖτον, κριθήν, ἀραβόσιτον καὶ διάφορα ὄσπρια· μάρμαρα, ξυλικήν καὶ Ντάλκ ἀφθονον.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλης τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, τὰ προϊόντα ταῦτα δὲν εἶναι ἀνάλογα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων· διὸ καὶ πολλὰ κατ' ἔτος εἰσάγονται ἀπὸ ἄλλα μέρη καὶ μάλιστα ὁ σῖτος· καθ' ὅσον ὁ ἐγγύριος μέλις δύναται νὰ διαθρέψῃ ἐπὶ πέντε μῆνας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Λέσβου.

Πολιτικῶς ἡ νῆσος ὑπάγεται εἰς τὴν Νομαρχίαν τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἔχουσα νῦν τὴν ἑδραν τῆς εἰς τὴν νῆσον Ῥόδον· διοικεῖται δὲ ὑπὸ Μουτεσαρίφου (Ἐπάρχου).

Διαιρεῖται δὲ ἡ νῆσος εἰς πέντε διαμερίσματα (Καζέδαις).

Μυτιλήνης, κειμένου ἀνατολικῶς τῆς νήσου. **Πλωμαρίου**, πρὸς νότον. **Σιγρίου**, πρὸς δυσμὰς. **Μολύβου**, βορειοδυτικῶς καὶ **Μοσχονησίων**, βορειοανατολικῶς.

α'. Τὸ διαμέρισμα Μυτιλήνης, πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Μυτιλήνην ἑδραν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.

β'. Τὸ διαμέρισμα Μολύβου, πρωτεύουσαν Μόλυβον ἑδρα τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

γ'. Τὸ διαμέρισμα Σιγρίου, πρωτεύουσαν τὸ Σίγριον ἑδραν τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

δ'. Τὸ διαμέρισμα Πλωμαρίου, πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Ποταμὸν ἑδραν τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

ε'. Τὸ διαμέρισμα Μοσχονησίων, πρωτεύουσαν ἔχον τὰ Μοσχονήσια ἑδραν τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

Ἐκαστον διαμέρισμα ἔχει τὸν ὑποδιοικητὴν του, (Καϊμακάμην) τὰς ἀρχὰς καὶ 20-30 χωροφύλακας (ζαπτιέδες).

Τὰ διαμερίσματα δὲ ταῦτα ὑποδιαιροῦνται εἰς δέκα Δήμους (Ναχιέδες ἢ Μουδερλίκια).

α. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Μυτιλήνης** ὑπάγονται·

1 Ὁ Δῆμος Μυτιλήνης, ἔχει χωρία 18· ὡς εἶναι ἡ Μυτιλήνη μετὰ τῶν πρωαστείων αὐτῆς καὶ ἐξοχῶν· κάτω Χάλιξ, Μεσαῖος ἢ χωριό, ἄνω Χάλιξ, Χρυσόμαλλη, Κουμκώ, Σουράδα, Ἀκλειδιοῦ, Βαρειά καὶ Ἀκρωτήρι. Ἀληφραντά, Πυργί, Κέδρος, Καγιάνι, Πληγόνι, Ἀγία Μαρίνα, Λουτρά, Μόρια, Ἀράλων, Παναγιοῦδα, Καλαμιάρης, Πάμφυλα, Πύργοι Θερινῆς ἄνω καὶ κάτω, Συβιανά, Θερινή, Μηστιγιά, Μπαλτσίκι, Κώμη καὶ Πηγὴ· πρωτεύουσαν ἔχων τὴν Μυτιλήνην.

2 Ὁ Δῆμος Ἀγιάσου, ἔχει χωρία 8· ὡς Ἀγιάσος, Ἀσώματος, Κάτω-τρίτος, Μχοῦ, Νυκτάτα, Σκοῦντα, Ἡπειος, Κεραμνιά καὶ Ντίπι· πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Ἀγιάσον.

3 Ὁ Δῆμος Γέρας, ἔχει χωρία 7· ὡς Σκόπελος, Μεσαγρός, Παππάδος, Ἀγιάννης, Πλακάδος, Παλαιόκηπος, καὶ Πέραμα· πρωτεύουσαν ἔχων τὴν Σκόπελον.

4 Ὁ Δῆμος Μανδαμάδου, ἔχει χωρία 6· ὡς εἶναι Μανδαμάδος, Κουμκῆδος, Κάπη, Κλειοῦ, Γέλοια καὶ Σουκαμνιά· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Μανδαμάδον.

β'. Εἰς διαμέρισμα **Πλωμαρίου** ὑπάγονται·

1 Ὁ Δῆμος Πλωμαρίου, ἔχων χωρία 16· ὡς εἶναι Ποταμός, ἄνω καὶ κάτω χωριό καὶ Κουτρούλια· Λεύρα, Κουρνέλλα, Μεγαλοχώρι, Ῥάχη, Παλαιοχώριον, Βαλανιάς, Πορός, Ἀκράσιον, Δρωτα, Τρίγωνας, Πλαγιά, Δη-

μνὶ ἄνω καὶ κάτω, Μηλιαῖς καὶ Μέσσονας· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Ποταμόν.

2 Ὁ Ἄθμος Βασιλικῶν, ἔχων χωρία 7· ὡς Πολυχνίτος Γρίπα, Βρυσιά, Λεσδόριον, Βασιλικιώτης, Βοῦρκοι· ἄνω καὶ κάτω, καὶ Ἀμπελικόν· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Πολυχνίτον.

γ'. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Σιγρίου** ὑπάγονται·

1 Ὁ Ἄθμος Σιγρίου, ἔχων χωρία 12· ὡς εἶναι Σίγριον, Ἐρεσσός, Μεσότοπος, Ἄγρα, Τελώνια, Τσουκαλογώριον, Ἀνεμώτια, Βατοῦσα, Χύδρηα, Φτεροῦντα, Ῥεῦμα, καὶ Τζήθρα· πρωτεύουσαν ἔχει τὸ Σίγριον.

δ'. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Μολύβου** ὑπάγονται·

1 Ὁ Ἄθμος Μολύβου, ἔχων χωρία 12· ὡς εἶναι Μόλυβος, Πέτρα, Ἀχειλλιοπηγάδα, Πετρετοίκι, Λαθίων, Ὑψηλομέτοπον, Στύψις, Κλαπάδος, Χάλιξ, Σκουτάρως, Φύλια καὶ Ἀργενός· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Μόλυβον.

2 Ὁ Ἄθμος Καλλονῆς, ἔχων χωρία 10· ὡς εἶναι Παράκοιλα, Ἀχυρῶν, Δάφια, Τσομαίλι, Σουμούρια, Ἀργιανά, Κεράμιον, Παπιανά, Κολουμπάδος καὶ Ἀγία Παρασκευή· πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Ἀχυρῶνα.

ε'. Τὸ διαμέρισμα τῶν **Μοσχονησίων** σύγκειται ἀπὸ ἑνα μόνον δήμον ἔχοντα πρωτεύουσαν τὰ Μοσχονήσια.

Τὰ Μοσχονήσια εἶναι μικρά τις νῆσος· κειμένη βορειοανατολικῶς τῆς Λέσβου ἐγγὺς τῶν Κυθωνιῶν (ἀίθαλι) ἔχει δὲ ἕως 7.000 κατοίκους.

Ἐκαστος δῆμος ὑπάγεται εἰς τὸ διαμέρισμά του, ἔχων ἕνα Μουδύρην καὶ ἕνα Τευτήσιν με 5 - 10 χωροφύλακας.

Καὶ ἕκαστον διαμέρισμα δικαστικῶς ὑπάγεται εἰς τὰ τῆς Μυτιλήνης δικαστήρια.

Κάθε χωρίον ἔχει 1 ἢ 2 Σφραγιδοφύλακας (Μουχτάριδες) καὶ 2 ἕως 4 Δημογέροντας (ἰχτιάρ μετσιλίς) καὶ ἕνα εἰσπράκτορα (καψιμάλ)· 1 ἕως 4 ἀγροφύλακας (πεκτσίδες) 1 ἐπιτροπὸν τῆς Δημαρχίας (μπελετιέ) καὶ 2 ἕως 3 μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Γεωργίας (ζηραάτ).

Ὅλα τὰ μέλη ταῦτα τῶν Δημογερόντων κτλ. ἐκλέγονται κατὰ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους ἀπὸ τὸν λαὸν ἐκάστου χωρίου διὰ ψηφοφορίας, καὶ ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τῆς νήσου, ὅστις ἔχει τὴν ἔδραν του εἰς Μυτιλήνην ἔνθα εὐρίσκονται ὅλαι αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπαρχίας.

Ἐκκλησιαστικῶς διαιρεῖται ἡ νῆσος εἰς δύο ἐπαρχίας τῆς **Μυτιλήνης** καὶ τῆς **Μηθύμνης**.

Ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης ἔχει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του χωρία 52 καὶ τὴν νῆσον Τένεδον· ἔδραν ἢ Μητρόπολιν τὴν πρωτεύουσαν Μυτιλήνην.

Ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Μηθύμνης ἔχει χωρία τριάντα ἕνα καὶ ἔδραν ἢ Μητρόπολιν τὴν Ἀχυρῶνα ἐν Καλλονῇ.

Οἱ ἀρχιεπίσκοποι οὗτοι (ἀρχιερεῖς) διορίζονται ἀπὸ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικόν Πατριάρχην.

Ἐκκλησίαι (ναοὶ) ὑπάρχουσιν εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἕως 130· ἱερεῖς δὲ ἕως 160· διότι εἰς τινὰς πόλεις κωμοπόλεις καὶ χωρία εἶναι 1 ἢ 2 ἢ 3 καὶ τέσσαρες Ἐφημέριοι διοριζόμενοι ἀπὸ τὸν ἀρχιερεῶν ἐκάστης ἐπαρχίας· ἐκάστη ἐκκλησία ἔχει 2 ἢ 3 ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους τῶν Σχολείων 2 ἢ 3 διοριζομένους ἀπὸ τὸν λαὸν ἐγκρίσει τοῦ ἀρχιερέως, ὡς καὶ οἱ Διδάσκαλοι.

Τ σ α μ ί α (τεμένη) εἰς ὅλην τὴν νῆσον ὑπάρχουν 30 καὶ εἰς ἕκαστον τούτων ἀπὸ εἰς Ἰμάμης.

Ἀρχηγός τῶν ἱμάμιδων εἶναι ὁ Μουχτής ἐδρεύων εἰς τὴν πρωτεύουσαν Μυτιλήνην καὶ ὁ ἀνώτερος ὅλων τούτων, εἶναι ὁ εἰς Κων/πολιν ἐδρεύων «Σεχ ἰσλάμης».

Ὁ μὲν Μουχτής εἶναι Ἱερονομοκράτης· ὁ δὲ Καδής ἡ (Ναίπ) εἶναι Ἱεροδικαστής, ἐξαρτώμενος ἀπὸ τὸν ἀνώτερον ἀρχηγόν, τὸν ἐν Κων/πόλει «Καδὴ-ἀσκέρ».

Νοσοκομεῖα ὑπάρχουσιν· ἐν εἰς Μυτιλήνην τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος, εἰς τὸ ὅποιον συντρέχουν οὐκ ὀλίγοι ἀσθενεῖς ἐξ ὅλων τῶν χωρίων.

Καὶ ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἐν ὀθωμανικόν.

Νεκροταφεῖα τῶν χριστιανῶν ὑπάρχουν· ἐν Μυτιλήνῃ, ὡς καὶ τῶν ὀθωμανῶν. Καὶ εἰς Ποταμόν Πλωμαρίου, εἰς Σκόπελον, εἰς Παππάδον, εἰς Μόριαν εἰς Πάμφυλα, εἰς Μανδαμάδον, εἰς ἀγίαν Παρασκευήν, εἰς Μόλυβον καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Μοναστήρια ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου·

α. Τὰ τοῦ Λειμῶνος (ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν) πλησίον τῶν Δαφίων τῆς Καλλονῆς.

β. Τὸ Ὑψηλὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀρδύμνου, πλησίον τῶν Τελωνίων.

Μονήδρια δέ· τὸ Δαμάνδριον πλησίον τοῦ Πολυχνίτου καὶ τὸ Πιθάριον πλησίον τῆς Ἑρεσσοῦ.

Ἄλλα μικρά· τοῦ ἄνω χωρίου Πλωμαρίου, εἰς τὴν Σκόπελον Γέρας καὶ εἰς χωρίον Μηστιγνά.

Ὑπῆρχον καὶ ἄλλα Μονήδρια, ὡς ὁ Κρεοκόπος καὶ ἡ Περιβολή, πλησίον τῆς Τζήθρας· τοῦ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου μεταξὺ Κλαπάδου καὶ Λαθιώνος καὶ εἰς τὸ Κάτω-τρίτος..

Ἐκπαιδευτήρια (σχολεῖα) τῶν ἀρρένων δι-

ατηρούμενα ὑπὸ ἐκάστου δήμου εἶναι· τὸ Γυμνάσιον τῆς Μυτιλήνης, τὸ ἡμιγυμνάσιον τοῦ Πλωμαρίου τὸ ἡμιγυμνάσιον τῆς Ἀγιάσου· Σχολαρχεῖα εἰς Μανδαμάδον, Μόλυβον, Πέτραν, ἀγίαν Παρασκευήν, Ἀχυρῶναν, Ἑρεσσόν, Βατούσαν, Τελώνια Πολυχνίτον, Παππάδον· προκαταρκτικὰ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία. τῶν δὲ θυλαίων δηλαδὴ Παρθεναγωγεῖα, εἶναι τῆς Μυτιλήνης, τοῦ Ποταμοῦ, τῆς Ἀγιάσου, τοῦ Πολυχνίτου, Ἑρεσσοῦ, Βατούσης, Πέτρας, Μολύβου, Ἀχυρῶνας, ἀγίας Παρασκευῆς, Μανδαμάδου, Φύλιας, Μόριας, Παμφύλων, Σκοπέλου, Μεσαγροῦ, Παππάδου Παλαιοκλήπου κτλ.

Μωαμεθανικὰ ὑπάρχουσι· εἰς Μυτιλήνην Γυμνάσιον (ἱτατιε) καὶ Σχολαρχεῖον (ρουστιε) ὡς καὶ εἰς Μόλυβον καὶ Σκόπελον· προκαταρκτικὰ δὲ εἰς ὅλα τὰ χωρία τὰ ὑπὸ μωαμεθανῶν κατοικούμενα· καὶ εἰς τινὰ θυλαίων.

Θρησκευτικὰ δὲ (Μετρεσέδες)· εἰς Μυτιλήνην, εἰς Μόλυβον καὶ εἰς Πέραμα Γέρας.

Τηλεγραφεῖον ὑπάρχει ἐν Μυτιλήνῃ ἔπερ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Καλλονήν, Μόλυβον καὶ Σίγγριον· προσέτει δὲ συγκοινωνεῖ διὰ σύρματος ὑποβρυχίου μὲ τὰς Κυθωνίας καὶ ἐκεῖθεν μὲ Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην καὶ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Τυπογραφεῖον ὑπάρχει ἀδεῖα τῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐν Μυτιλήνῃ καλῶς κατηρτισμένον, ὑπὸ τὸ ὄνομα α' Α σ τ ῆ ρ . »

Ὡς καὶ Βιβλιοπωλεῖον καὶ Βιβλιοδετεῖον πληρέστατον.

Τελωνεῖον καὶ **Ῥγειονομεῖον** ὑπάρχει εἰς Μυτιλήνην, Ποταμόν, Πέραμα, Μόλυβον, Ντίπι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παράλια χωρία.

Ἐλαιόμυλοι (διὰ ξύλων τεχνιτῶν ἐνεργούμενοι) ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ χωρία ἕως διακόσιοι.

Ἀτμομηχαναὶ ἡ Ἐλαιοτριβεῖα δι' αἵματος ὑπάρχουσι πολλαί· τρεῖς εἰς Μυτιλήνην ἐξ' ὧν 1α τῶν ἀλευρῶν ἐλαιῶν καὶ ζυμαρικῶν· αἱ δὲ λοιπαὶ δύο τῶν ἐλαιῶν· 5 εἰς Ποταμόν πλωμαρίου, εἰς Σκόπελον Γέρας, 2 εἰς Παππάδον, 2 εἰς Πέραμα, ἐξ' ὧν ἡ μία ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Ντίπι ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Λουτρά, εἰς Παπαδοῦλαν (ὁδὸς Ἀγιάσου πλησίον Λάμπου μύλους)· εἰς Ἀγιάσον, εἰς Παλαιοχώρι, εἰς Ἀγία Παρασκευὴν ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Ἀχυρῶνα, εἰς Μανδαμάδον, εἰς Μηστιγνὰ ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, 2 εἰς Θερμὴν, 2 εἰς Πάμφυλα, εἰς Πολυχνίτον καὶ εἰς Βρυσιάν.

Αἱ μὲν ἔχουσιν ὕδραυλικά πιεστήρια, αἱ δὲ ἄλλο εἶδος πίεσεως.

Πυρῆνος ἀτμομηχαναὶ ὑπάρχουσι 2· μία εἰς λιμένα Παμφύλων καὶ μία εἰς λιμένα Λουτρῶν.

Αἱ δὲ κάλλιστοι πέτραι τῶν ἐλαιομύλων καὶ δι' αἵματος ἐλαιοτριβεῖων, ἐξάγονται ἐν τῷ χωρίῳ Μηστιγνᾷ.

Νερόμυλοι ἡ ἀλευρόμυλοι ὑπάρχουν· οἱ τοῦ Λάμπου, οἱ τῆς Αἰθρινᾶς πρὸς μεσημβρίαν 1/2 ὥραν μακρὰν τῶν ἄνω (ἔχει μὲν ἐκεῖ ἄφθονα ὕδατα, ἀλλὰ νῦν δὲν ὑπάρχει εἰς ἐνέργειαν οὐδεὶς μύλος)· οἱ τῶν ἀγίων Ἀναργύρων μεσημβριοδυτικῶς τοῦ Ἀσωμάτου, ὁ μεταξὺ Νυκτάτας καὶ ἀγίων Ἀναργύρων, οἱ εἰς τὰ

Ἀνδρία πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀσωμάτου, ὁ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν Ἀγιάσον· οἱ τοῦ Καραογλάνη ἐγγὺς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς· οἱ περιστεργαῖς τοῦ Μανδαμάδου· οἱ τῶν χωρίων τοῦ Πλωμαρίου· οἱ τῶν τῆς Γέρας χωρίων· οἱ τοῦ Πολυχνίτου· οἱ μεταξὺ Πύρρας καὶ Βασιλικιώτου τοῦ Μάκαρ λεγόμενοι· οἱ τῶν Παρακοίλων· ὁ τῆς Κυχράντας· οἱ μεταξὺ ἀγίας Παρασκευῆς καὶ Καλλονῆς· ὁ τοῦ Δεσπότου· ὁ τοῦ Λειμῶνος Μοναστηρίων· οἱ τῆς Ποταμνῆς πλησίον τῶν Δαφίων· ὁ τῆς Φύλιας· οἱ τῶν Τελωνεῖων· οἱ τοῦ Τσουκαλοχωρίου καὶ Ἀνεμώτιας· οἱ μεταξὺ Ἀγρας καὶ Μεσοτόπου· οἱ τῶν Χυδῆρων καὶ Τζήθρας· οἱ τῶν Γελοίων· οἱ τῆς Συκαμνῆς τῆς Κάπης, τῆς Κλειοῦς καὶ ἄλλοι.

Καὶ ἐκ τῶν χειμάρρων ἀλέθουσι ἐν καιρῷ χειμῶνος πολλοί· οἱ τοῦ Πλωμαρίου, Τσουκαλοχωρίου, Λουτρῶν, Σκοπέλου, Μεσαγροῦ, Παππάδου, Παλαιοκλήπου, τῶν Μηστιγνῶν ἐγγὺς τοῦ Μπαλτσικίου, Πολυχνίτου, Βρυσιᾶς, Ἐρεσσοῦς, Σιγρίου, Βατούσης, Φτεροῦντας, Βούρκων καὶ Ἀμπελικοῦ καὶ ἄλλοι.

Ἀνεμόμυλοι ὑπάρχουσι ὀλίγοι· ὡς εἰς Μανδαμάδον, Ἀγραν, Τελώνια καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Σαπωνοποιεῖα ὑπάρχουν πολλὰ· εἰς Μυτιλήνην, Πέραμα, Ποταμόν, Παναγιοῦδαν, Ἀσπροπόταμον, Μόλυβον, Πέτραν, Πολυχνίτον, Ἀγιάσον κλ.

Βυρσοδεψεῖα ἄξια λόγου εἶναι· τὰ ἐν Μυτιλήνῃ, Μολύβῳ καὶ Ποταμῷ· δευτέρου λόγου εἶναι τὰ τῆς Ἀγιάσου, Μανδαμάδου, Ἀσπροποτάμου, Ἀχυρῶνας, Τσουκαλοχωρίου καὶ Πολυχνίτου.

Μουτάφικα δηλ. ἐργαστάσια κατασκευάζοντα τρίγωνα ὑφάσματα, διὰ πολλὰς χρήσεις· (ὡς τρουβάδες διὰ τοὺς ἐλαιομύλους καὶ ἐλαιομηχανάς, σακκία, δισσάκια κλπ). ὑπάρχουσι εἰς Ἀγιάσον, Πλωμάριον, Μανδαμάδον, Στύψιν, ἁγίαν Παρασκευήν, Πολυχνίτον, Γέραν καὶ Μυτιλήνην.

Κεραμοποιεῖα κατασκευάζοντα κεραμεῖδια, τοῦβλα, σωληνάρια, ἄγγεα διαφόρων εἰδῶν· ὡς λαγήνια, κουμάρια, ῥοδοεῖα, κούπας κτλ. ὡς εἰς Γέραν, Ἀγιάσον, Μανδαμάδον, ἀσπροπόταμον, Μηστιγνά, Θερμὴν, Πάμφυλα, Φύλιαν, Πέτρην κτλ.

Εἰς τὸν Παππάδον καὶ Παλαιόκηπον ὁμῶς κάμνουν πολλὰ ὠραῖα ἄγγεα διαφόρου εἶδους καὶ εἰς Μανδαμάδον κάλλιστα κουμάρια καὶ λαγήνια, ὡς καὶ εἰς Ἀγιάσον.

Ἀσβεστοποιεῖα ὑπάρχουσι· ἐν Μυτιλήνῃ διὰ μηχανῆς· καὶ τεχνητὰ καμήνια ἀσβέστου πολλὰ· ὡς εἰς Μόριαν, Λουτρά, Μηστιγνά, Πηγὴν, Θερμὴν, Μανδαμάδον, Γέραν καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Ἀνθρακοποιεῖα εἰς τὰ περισσότερα χωρία ἔπου ὑπάρχουσιν ἀγριόξυλα διάφορα, ἣ καὶ ἐξ ἐλαϊοδένδρων ἢ βαλανιδιῶν ἢ ἀγριελαίων ξύλα.

Πλοῖα μεγάλα καὶ μικρὰ ὑπάρχουσι εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἕως ὀκτακόσια.

Γέφυροι ὑπάρχουσιν ἕως ἑκατὸν ἐξήκοντα.

Λουτροὶ δὲ ἕως τριακόντα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Αἱ πόλεις, κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία ὅλης τῆς νήσου.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ.

Α'.

Μυτιλήνη πρωτεύουσα ὅλης τῆς νήσου, κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν αὐτῆς, πρὸς βορρᾶν τοῦ βουνοῦ Ἀμαλῆς· εἶναι μία ἐκ τῶν καλλιτέρων πόλεων τοῦ Κράτους, ἀρκετὰ καλῶς ὠκοδομημένη, με ὠραίας ἐξοχάς. Οἰκίας ἔχει 3,200 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν δύο χιλιάδες ὀκτακόσκιαι εἶναι Χριστιανικαί, αἱ δὲ τετρακόσκιαι ὀθωμανικαί.

Ἡ Μυτιλήνη ἔχει δύο λιμένας Βόρειον καὶ Νότιον· ἀλλ' ὁ κυρίως συχνάζομενος εἶναι ὁ Νότιος τοῦ ὁποίου τὸ στόμιον φωτίζεται διὰ δύο φανῶν.

Ὁ Νότιος λιμὴν τῆς πόλεως ἐπεσκευάσθη ἐσχάτως λαμπρότατα καὶ ἐκαλλωπίσθη διὰ προκυμαίας· προσεγγίζουσι δὲ εἰς αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα πολλὰ ἀτμόπλοια διαφόρων ἐταιριῶν μεγάλας ὠφελείας πρόξενά γενόμενα.

Ἡ πόλις φωταγωγεῖται εἰς ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν συνοικιῶν· ἔχει δὲ ἀφθονὰ ὕδατα. Οἱ δρόμοι τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἀμαξίτοι καὶ καλῶς τακτοποιημένοι, αἱ δὲ οἰκίαι αὐτῆς λίθινοι, καλαὶ καὶ ὠραῖαι.

Αἱ οἰκίαι ὡς καὶ ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως ταύτης πρὸ χρόνων ἦτον ξύλινοι· ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅμως τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσης τὸ 1814 ἔτος κατὰ Ἰούνιον ὅπου ὅλη ἡ πόλις ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ὡς καὶ ἡ τοῦ 1851 πυρκαϊὰ κατ' Αὐγουστον γινομένη, ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ οἰκοδομήσωσι τὰς οἰκίας καὶ τὴν ἀγορὰν ἐκ λίθων· ὁ σεισμός ὅμως τοῦ 1867 Φεβρουαρίου 23 ἡμέραν πέμπτην ὥραν 12ην μετὰ μεσημβρίαν τουρκιστὶ κατέστρεψε τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως· μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν ἡ ἀγορὰ καὶ οἰκίαι ἀναικοδομήθησαν ἐκ λίθων μεγαλοπρεπέστεραι.

Τὸ πάλαι ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ νησιδίου, καὶ ὕστερον ἐπεξετάθη εἰς τὸ ἀντίπεραν τῆς μεγάλης νήσου· ἀνάμεσον δὲ αὐτῆς ἦτον πορθμός στενὸς χωρίζων καὶ ποίων τὴν πόλιν ἰσχυράν· εἶχεν ὠραίας γεφύρας ἐκ λευκοῦ καὶ ξεστοῦ μαρμάρου· ὁ πορθμός οὗτος διήρει τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν, ἡ μὲν ἐπὶ νησιδίου τὸ πλεῖστον, ἡ δὲ ἐπὶ τῆς μεγάλης νήσου· ἐσχημάτιζε καὶ διπλοῦν λιμένα· Βόρειον καὶ Νότιον· ὁ μὲν Βόρειος ἦτον ἐπισημότερος, ἔχων ὑψηλὰ καὶ μεγάλα τείχη, ὁ δὲ Νότιος ἀβαθὴς μόνον διὰ μικρὰ πλοῖα.

Ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς εἶχε Ναοὺς περικαλεῖς, στοάς, Ὁδεῖον, Μουσεῖον καὶ μάλιστα τὴν περίφημον καὶ λαμπράν Φιλοσοφικὴν σχολήν, ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς ὁποίας ἐδίδαξαν ὁ μέγας Ἀριστοτέλης, ὁ Ἐπίκτητος καὶ ἄλλοι Λέσβιοι καὶ ξένοι φιλόσοφοι.

Πρὸς τοῦτοις εἶχε πολλὰς καὶ λαμπρὰς δημοσίας οἰκοδομάς. τῶν ὁποίων διέπερπον τὸ Πρυτανεῖον καὶ τὸ Θέατρον· τέλος ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα ἀπασῶν τῶν πόλεων τῆς Λέσβου ὡς ἰσχυρὰ καὶ πολυάνθρωπος· διὸ καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ κατέναντι αὐτῆς παραλία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τῆς Τρωάδος μέχρι τοῦ Ἀταρ-

νέως, « αἰγιαλὸς Μυτιληναίων. »

Ἡ σημερινὴ ἀγορὰ τῆς πόλεως ἔχει ἱκανὴν ἑκτασιν ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ νοτίου λιμένος ἐκ τοῦ Γυμνασίου καὶ λήγουσα εἰς τὸν βόρειον λιμένα· διὸ καὶ διαιρεῖ τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε στενότατος πορθμός ἐνόων τοὺς δύο λιμένας καὶ διαχωρίζων τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· τὸ μὲν ἐπὶ νησιδίου ὅπου ἦτο τὸ μεγαλειτερον καὶ ἀρχαιότερον μέρος ἔνθα ὑπάρχει τὸ φρούριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν 80 περίπου ὀθωνικάι οἰκίαι καὶ ἐν Τζαμίον νεόκτιστον εἰς θέσιν ὠραίαν πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι ἐρείπια ἀρχαίου κωδωνοστασίου. Ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἡ πυριτιδοποθήκη, τὸ Νοσοκομεῖον καὶ κάτωθεν τούτων τὸ Δεσμωτήριον. Τὸ δὲ ἀπέναντι αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς, ἦτο τὸ μικρότερον καὶ νεώτερον μέρος, νῦν δὲ τὸ μεγαλειτερον. Ὁ πορθμός ὅμως οὗτος τὴν σήμερον εἶναι κεχωσμένος καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μέρους κεῖται τὸ ἡμισυ τῆς σημερινῆς ἀγορᾶς.

Ἐν τῇ σημερινῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως εἰς θέσιν κατάληλον πρὸς τὸ μεσημβρινόν μέρος αὐτῆς ὑπάρχει ὠραῖον νεόκτιστον Θέατρον καὶ πλησίον αὐτοῦ ἡ Ἐμπορικὴ Λέσχη «Πρόδος».

Μεσημβριανὰτολικοῦ τῆς πόλεως καὶ ἀπέναντι τοῦ φρουρίου ὑπάρχει τὸ Κίβσκιον, οἰκοδομὴ κομψή εἰς θέσιν θελκτικὴν χρησιμεύουσα εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἐπισήμων ξένων· ἔμπροσθεν αὐτῆς ὑπάρχει μαρμαρίνος δεξαμενὴ μὲ ἀναβρυτήριον ἐν τῷ μέσῳ σχιαζομένη ὑπὸ πλατάνων· εἰς δὲ τὴν πλατείαν ταύτης τῆς θέσεως ὑπάρχει μαρμαρίνος βρύσις, πλάτα-

νοι και διάφορα ἄλλα δένδρα σκιαζόντα τὸ μέρος τοῦτο. Ἐκεῖθεν φαίνεται ἡ πόλις μετὰ τῶν πέριξ ἐξοχῶν της, ὁ νότιος λιμὴν, ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ἀπέναντι μέρος τῆς Ἀνατολῆς. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἡ Γεωργικὴ Τράπεζα, τὸ Συμβολαιογραφεῖον, ὁ Τεκὲς ἐν ἐκτεταμένῳ περιβάλλῳ μὲ γηραιὰς καὶ ὑψικόμους κυπαρίσσους, τὰ Δικαστήρια, αἱ Φυλακαὶ καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν τὸ Διοικητήριον μεθ' ὧν τῶν Κυβερνητικῶν γραφείων· καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν ἐκτεταμένῃ περιοχῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς Αὐτοκρατορικὸν Γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον ὠκοδομηθῇ ἐν ἔτει 1891, τὸ δὲ Διοικητήριον ἐν ἔτει 1893.

Συμβούλια ὑπάρχουσι τέσσαρα συγκροτούμενα ἀπὸ Χριστιανούς καὶ ὁθωμανούς συνεδριάζοντα καθ' ἐκάστην, ἐκτὸς τῆς Παρασκευῆς, Κυριακῆς, καὶ ἐπισήμων ἑορτῶν χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν

α.) Τῆς Κυβερνήσεως Γενικὸν (Ἰδαρέ) συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ Μουφτῆ, δύο χριστιανῶν καὶ δύο ὁθωμανῶν.

β.) Τὸ Πολιτικόν, (Μεχκεμέ-πιταῆτ) συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Καδῆ, ἐνὸς χριστιανοῦ καὶ ἐνὸς ὁθωμανοῦ.

γ.) Τὸ Ποινικόν (Τσιναῆτ), συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοῦ Εἰσαγγελέως, ἐνὸς χριστιανοῦ καὶ ἐνὸς ὁθωμανοῦ.

δ.) Τὸ Ἐμποροδικεῖον (Τιτσαρέτ), συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου, δύο χριστιανῶν καὶ δύο ὁθωμανῶν.

Πρὸς τούτοις τὸ συμβούλιον τῆς Γεωργίας (Ζι-

ραῆτ)· ἡ διεύθυνσις τοῦ Δημοσίου ὁθωμανικοῦ χρέους (Ντουγιοῦν-οὔμουμιε), καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ Μονοπωλείου τῶν Καπνῶν (Ρεζι τουτουνοῦ).

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐδρεύουσιν ὅλαι αἱ Ἀρχαὶ τῆς νήσου ὡς καὶ οἱ ὑποπρόξενοι Ῥωσσίας, Γερμανίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Αὐстро-Οὐγγαρίας, Ἰταλίας, Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, Δανίας, Ἑλλάδος καὶ Ἀμερικῆς.

Προσέτι καὶ τὰ Πρακτορεῖα πλείστων ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν.

Ἐπὶ τῆς προκυμαίας τοῦ νοτίου λιμένος ὑπάρχει τὸ Τελωνεῖον ἀνοικοδομηθὲν ἐν ἔτει 1892· πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ ἡ ὑποδιεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῶν τὸ Τηλεγραφεῖον καὶ ἡ Τράπεζα Μυτιλήνης· πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως τῆς Προκυμαίας, τὸ Δημαρχεῖον καὶ ὀλίγον μακρὰν τὸ Ὑγειονομεῖον, τὸ γραφεῖον τῶν Φάρων καὶ τὸ Λιμεναρχεῖον ἐντὸς τοῦ Ταρσανᾶ ἔνθα ἄλλοτε κατεσκευάζοντο τὰ πλοῖα.

Πρὸς δυσμὰς τούτων παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν ἐπὶ ἐκτεταμένης περιοχῆς ὠκοδομήθη τὸ 1890 τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ δήμου Γυμνάσιον καὶ ἐν αὐτῷ τὸ Σχολαρχεῖον μετὰ τῶν Προκαταρκτικῶν περιλαβάνον 1,000 περίπου μαθητάς. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει Βιβλιοθήκη πολύτιμος, συλλογὴ ὀργάνων Φυσικῆς ἀξία λόγου, τὸ Γυμνασιαρχεῖον καὶ τὸ Γραφεῖον τῆς Ἐφορίας.

Ἀνωθεν τῆς ἐσωτερικῆς θύρας τοῦ Γυμνασίου εἶναι κεχαραγμένον ἐπὶ πλακὸς μαρμαρίνης « ΝΙΚΟ-

ΛΑΟΣ ΜΗΤΡΕΛΛΙΑΣ ΕΧΟΡΗΓΕΙ » ὡς κτισθὲν δαπάναις τοῦ ἀοιδίου Νικολάου Μητρέλλια καὶ προικισθὲν παρὰ τοῦ ἀοιδίου Σοφοκλέους Κωντῆ Βουρνάζου.

Πλησίον τοῦ Γυμνασίου εἶναι τὸ Νοσοκομεῖον ἀνεγερθὲν ἐκ θεμελίων τῇ πρωτοβουλία τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτου Βουρναζέλλη τὸ 1858.

Πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Συμεὼν εὐρίσκεται τὸ Παρθενάγωγεῖον οἰκοδομηθὲν τὸ 1861 καὶ διαιρούμενον εἰς Ἡμιγυμνάσιον, Σχολαρχεῖον, καὶ Προκαταρκτικὸν περιλαμβάνον ὑπὲρ τὰς 650 μαθητρίας.

Τὰ Σχολεῖα ταῦτα ὡς καὶ τὸ Νοσοκομεῖον διατηροῦνται ὑπὸ τοῦ δήμου Μυτιλήνης καὶ διευθύνονται ὑπὸ δώδεκα Ἐφόρων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης.

Ἐκκλησίας ἔχει ἡ πόλις πολλὰς· α.) Τὸν Ἁγίον Ἀθανάσιον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ἐκ νέου οἰκοδομηθὲν τὸ 1864 καὶ εὐρυθθέντα τὸ 1890, ἔχει κωδωνοστάσιον ἐκ πελεκητῶν λίθων, κτισθὲν τὸ 1887 καὶ ἐπ' αὐτοῦ μέγα ὠρολόγιον. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἐντὸς κιβωτίου διατηρεῖται τὸ λείψανον τοῦ νεομάρτυρος Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Βυζαντίου. Ἐν τῷ περιβόλῳ ταύτης εὐρίσκεται ἡ ἔδρα τοῦ ῥήτορος Ποτάμονος, φέρουσα ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου αὐτῆς καθίσματος « Ποτάμονος τοῦ Λεσβόνακος προεδρεία ». Αὐτόθι εἶναι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις δηλ. ἡ κατοικία τοῦ Ἀρχιερέως ἀνοικοδομηθεῖσα τὸ 1877 ἐνθα συνεδριάζει καὶ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμ-

βούλιον. β.) Τοὺς Ἁγίους Θεοδώρους ἢ μᾶλλον Εὐαγγελισμὸν. γ.) Τὸν Ἁγίον Συμεὼν τὸν ἐκ θεμελίων ἀνοικοδομηθέντα τὸ ἔτος 1890. δ.) Τοὺς Ἁγίους Ἀποστάλους. ε.) Τὸν Ἁγίον Γεώργιον. ς.) Τὸν Ἁγίον Θεράποντα πλησίον τοῦ Νοσοκομείου. ζ.) Τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν εἰς θέσιν Λαγκάδα.

Πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει ἐκκλησίδιον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ τὰ παρεκκλήσια Ἀγίας Παρασκευῆς, Ἀγίας Κυριακῆς καὶ Ἁγίου Εὐδοκίμου.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς ἀγορᾶς ὑπάρχει ναὸς τῶν Δυτικῶν ἀνεγερθεὶς τὸ ἔτος 1859.

Τζαμιά ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει ἑξ· ἄλλ' ἐκ τούτων τὸ μεγαλύτερον εἶναι τὸ « Γενὶ Τζαμί » κείμενον πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀγορᾶς. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι ὁ Μεχκεμὲς (Ἱεροδικαστήριον) ἐνεργούμενον παρὰ τοῦ Μουχτῆ καὶ Καδῆ, καὶ πλησίον αὐτοῦ τὰ ὀθωμανικὰ σχολεῖα· εἰς δὲ τὴν συνοικίαν Ἀζιζιὲ τὸ Παρθενάγωγεῖον.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς πόλεως εἰς θέσιν ὑψηλὴν καὶ εὐαέρον ὑπάρχει τὸ χριστιανικὸν Νεκροταφεῖον καὶ ἐν αὐτῷ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἀνεγερθεὶς τὸ 1883 δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Ἰακώβου Σταθοπούλου οὗτινος τὸ λείψανον καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐν κιβωτίῳ κατατεθειμένα ἐν αὐτῷ.

Πρὸς μεσημβρίαν ἐγγὺς τῆς πόλεως ὀλίγον τι μακρὰν τῆς γερύρας τοῦ χειμάρρου, ὑπάρχει ἐξωκλήσιον Ἁγία Εἰρήνη, ἐντὸς κήπου καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν αὐτῆς τοίχων ὑπάρχει ὑψίκομος Πτελέα σκιάζουσα τὰ πέριξ μέρη. Παρα-

λίως δὲ τοῦ κήπου τούτου πρὸς τὴν νοτίαν πλευρὰν ἐπὶ τῶν τερπνῶν τούτων κήπων κατεχόμενα πεδινὰ μέρη, συμπεραίνεται, ὅτι τὸ πάλαι περιεῖχον Ἱερὰ ἄλση, ναοὺς καὶ ἄλλας διασήμεους οἰκοδομάς.

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου ὑπάρχει Τεκές τις ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ ὀθωμανικὸν νεκροταφεῖον.

Πρὸς τὸν βόρειον λιμένα (ἐπάνω σκάλα καὶ γιασί-γιοῦλ) ὑπάρχει βρύσις ἀρχαία πολύκρουνος καὶ φρέαρ, σκιαζόμενον τὸ μέρος αὐτὸ ἐκ πλατάνων καὶ ἄλλων δένδρων· παρὰ λίως δὲ πλησίον τσαμίου καὶ τοῦ φρουρίου ὑπάρχει ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πλατεία θέσις εὐάερος καὶ θελκτικὴ μὲ εὐρὺ ὁρίζοντα.

Εἰς τὸ ἄκρον δὲ τούτου τοῦ λιμένος βορειοδυτικῶς εἶναι τὸ διὰ ἀτμοῦ μέγα ἐργοστάσιον ἀλεύρων ζυμαρικῶν καὶ ἐλαίων τῶν κ. κ. ἀδελφῶν Γεωργιαδῶν, οἰκοδομηθὲν τὸ ἔτος 1880.

Ἐγγὺς δὲ τούτου ὑπάρχει ἡ ἐκτεταμένη περιοχὴ τοῦ κ. Π. Μ. Κουρτζῆ ἔνθα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εἶναι τὰ Θέρμα (κουτσούκ - λούτζα) ὡς καὶ κτίριον ἀρχαίας πηγῆς, ἣτις ἀναβρῦει χλυαρόν ὕδωρ (ἄκ - λίτζα), ὅπερ ἀνεσκευάσθη ἐκ νέου εἰς λουτρόν κομψόν· πλησίον αὐτοῦ ὁ ρηθεὶς ὠκοδόμησεν ναὸν περικαλλῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα « Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος »· ἐκτὸς τούτων παρὰ τῇ ἀμαξιτῷ ὁδῷ ὑπάρχει βρύσις καὶ ἐλαιοτριβεῖον δι' ἀτμοῦ καὶ ἀσβεστοποιεῖον ὑδραυλικῆς ἀσβεστοῦ.

Οὐχὶ μακρὰν ὑπάρχει λόφος τις Μελανούδιον λεγόμενος, ἔνθα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ σώζονται θεμέλια ἀρχαίου πύργου, ὅπου ἦτον προφυλακὴ τοῦ φρουρίου· ἐγγὺς πρὸς ἀνατολὰς παρὰ λίως ὑπάρχουν τὰ Βυρσοδεψεῖα καὶ πρὸς δυσμὰς αὐτῶν ἡ θέσις αἰ - μετέτ ἔνθα καὶ βρύσις· πέραν δὲ τούτων παρὰ λίως κεῖται τὸ Σφαγεῖον καὶ ὀλίγον τι βορείως πρὸς τὸν

μέλανα λόφον (καρὰ - τεπὲν) ἄλλο βυρσοδεψεῖον.

Β'.

Τὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Μαλαίας κείμενα χωρία πλησίον τῆς πρωτευούσης Μυτιλήνης.

Ἀπερχόμενος τις πρὸς μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης εὐθὺς ἀπαντᾷ πύργους μετ' ἀγροκηπίων ὠραίων ἕως 300 διεσπαρμένους καὶ κατοικουμένους ὑπὸ χριστιανῶν· ἐν τῷ μεταξὺ τούτων πλησίον τοῦ πύργου τοῦ Δεσπότου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μαλέεντος ὑπάρχει Ἐκκλησ. Παναγίας Χρυσομαλλοῦσης, ὅπου ἐτάφη ὁ Νεομάρτυς Θεόδωρος· ἐορτάζεται δὲ ἡ μνήμη αὐτοῦ τὴν 17 Φεβρουαρίου· προχωροῦντες παρ' αὐτῶν ἀπαντῶμεν τὰ ἐξῆς χωρίδια ἢ προάστεια.

Σουράδα, 20 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τῆς Μυτιλήνης. Ἀκλειδιοῦ, εὐάερος καὶ παραθαλασσία ἐξοχὴ καὶ ἐκκλησ. Εὐαγγελισμός· καὶ οὐχὶ μακρὰν ἐκκλησιδίων ἅγιος Σπυρίδων. Κουμκώ, ἐγγὺς καὶ πρὸς δυσμ. τοῦ Ἀκλειδιοῦ ἐκκλησιδ. ἅγιοι Ἀνάργυροι. Βαρειά, 3/4 τῆς ὥρας ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης πλησίον τῆς θαλάσσης μὲ ὠραίους κήπους καὶ ἐκκλησιδίων ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ· παρὰ λίως δὲ οὐχὶ μακρὰν εἰς θέσιν Μώθον ὑπάρχει ἐξωκλήσιον ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου. Ἀκρωτήρι, ἄνω τῆς βαρεῖας· εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ τερπνοτέρα ἐξοχὴ.

Κάτω Χάλιξ 1/4 ὥρας τῆς πόλεως μακρὰν οἰκίας ἔχων 80 ὄλας χριστιανικὰς ἐκκλησίαν δὲ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Μεσαῖος ἢ χωριὸ μὲ 25 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς.

Ἄνω Χάλιξ πρὸς μεσημβρίαν τῶν ἄνω μὲ 130 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ἀληφαντὰ πρὸς δυσμὰς τῶν ἀνωτέρων 1/4 μακρὰν οἰκίας ἔχοντα 70 ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν δὲ ἁγίου Γεωργίου.

Καγιάνι πλησίον τοῦ προαστείου Ἀκρωτηρίου, μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης οἰκίας ἔχον 160 ὅλας χριστιανικάς, ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς ὑψηλὴν καὶ εὐάερον θέσιν μὲ κήπους καὶ δένδρα ὁπωροφόρα μετ' ἀφθόνων ὑδάτων· τὰ δὲ ὕδατα τοῦ Καγιανίου, Ἀκρωτηρίου καὶ ἁγίων Πατέρων τοῦ ἄνω Χάλικος μετωχετέυθησαν εἰς Μυτιλήνην.

Πληγόνι πλησίον τοῦ Καγιανίου οἰκίας ἔχει 100 ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ σχολεῖον.

Ἁγία Μαρίνα χωρίον πλησίον τοῦ Πληγόνι μὲ 220 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Μαρίνης καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἁγίας Μαρίνης 1/2 ὥραν ὑπάρχει ἡ θέσις Κράττης μετὰξὺ δύο λόφων μὲ ἀφθονα ὕδατα καὶ τόπον ὠραῖον καὶ τι ἐξωκλήσιον ἁγίου Νικολάου· αὐτόθι εἶναι καὶ ἡ θέσις Ἀργαλα πρὸς βορρᾶν, ἔχουσα ἐλαιονκτῆματα καὶ κήπους μετ' ἀφθόνων γλυκυτάτων λαχανικῶν· πλησίον εἶναι ἡ θέσις Βρουλίδιζ μέρος τῆς Κραττήγου μὲ 2 - 3 νερομύλους.

Πυργί 1αν ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης οἰκίας

ἔχει 100 ὅλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν τὴν Κοίμησης τῆς Θεοτόκου.

Κεῖται δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόλπου τῆς Γέρας ὀλίγον τι ἄνωθεν τῆς θαλάσσης· ἐπὶ τῆς παραλίας ὑπάρχει τι ἐξωκλήσιον « ἁγία Μελάνη » ἐνθα ἀναβρύουσιν ὕδατα καθαρτικά.

Κέδρος χωρίδιον 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ Πυργί πρὸς τὰ δεξιὰ· οἰκίας ἔχει 20 χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίδιον ἁγίου Ἰωάννου.

Τὰ δὲ κτῆματα τῆς περιοχῆς τοῦ χωριδίου τούτου εἶναι ἐνὸς καὶ μόνοι ἀτόμου· πλησίον εἶναι τὸ βουνὸν Κεδρινον προφήτης Ἠλίας καὶ τι ἐξωκλήσιον ἁγίου Νικόλαος· αὐτόθι ὑπάρχει σπήλαιον ἔχον θύραν ὑψηλὴν καὶ ὀπὴν ἄνω· προχωρῶν ἐντὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ἄκρον εὐρίσκει τις μέταλλον τι λεγόμενον « ἀρμινόβουλος » λέγουσι ὅτι εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν ἐκεῖ εὐρέθησαν κεκρυμμένοι θησαυροί.

Τὰ θέρμα ὕδατα τοῦ Κόλπου Γέρας· κείμενα πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Κέδρου παραλίως 1/2 ὥραν μακρὰν καὶ τῆς Μυτιλήνης 1 ὥραν, ἔχουσι καὶ καταλύμματα διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους· ἄνω δὲ τούτων ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ ὑπάρχει περιοχὴ μετὰ δωματίων εὐαέρων καὶ βρύσις πλησίον· οὐχὶ δὲ μακρὰν εἶναι τὸ ἐξωκλήσιον « ἅγιος Θεράπων. »

Λουτρά μεσημβρινοδυτικῶς τῆς ἁγίας Μαρίνης 1 1/2 ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόλπου Γέρας κείμενα, ἔχουσι 200 οἰκίας χριστιανικάς, 12 ὀθωμανικάς καὶ 25 οἰκίας κατοικουμένας ὑπὸ πολιτῶν τῆς πρωτευούσης ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν· ἐκκλησίαν ἁγίου Γεωργίου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωρίον κεῖται εἰς ὥραιαν θέσιν μετὰ πολλῶν ὑδάτων 1/4 τῆς ὥρας μακρὰν εἶναι ὁ λιμὴν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ μακρὰν τὸ μέρος ὅπου ἀναθρύουσι χλιαρὰ καθαρκτικὰ ὕδατα.

Πρὸς δυσμὰς 20 λεπτὰ τῆς ὥρας κεῖται «ἡ Κουτουρι-
διὰ θέσις ἐνθα οἱ ἐκ Μυτιλήνης ἐρχόμενοι, διὰ τῆς περα-
ματαριᾶς ἀποβιβάζονται εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος.

Γ'.

Τὰ κατὰ τὴν ἀνατολικοβόρειον πλευρὰν χωρία.

Ἐκ τοῦ "Αἰ-μετέτ τῆς βρύσεως προχωρῶν τις ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ, ἀπαντᾷ ἄλλην τινὰ βρύσιν μετὰ ὑπερμεγέθους πλατάνου καὶ νοτιανατολικῶς ἔχει τὸν Μέλανα λόφον· πορευόμενος ἐκεῖθεν βλέπει δύο δρόμους· τὸν μὲν πρὸς τὸν μακρὺ γυαλόν, τὸν δὲ πρὸς τὴν Μόριαν, ὅπου πρὸς αὐτὴν πορευόμενος βλέπει ἀρχαῖον τι κτίριον Ῥωμαϊκόν, πηγὴν ὕδατος χλυ-
αροῦ «θερμάκια» καλουμένη καὶ ἐτέραν πηγὴν ὕδα-
τος ποσίμου, χρήσιμα καὶ τὰ δύο διὰ πότισιν τῶν ἐκεῖ
εὑρισκομένων κήπων «τῆς ἀχλυᾶς» λεγομένων.

Προχωρῶν ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Μόριαν βλέπει πύργους καὶ κήπους οὐκ ὀλίγους, ἀνήκοντας εἰς τοὺς χρι-
στιανούς πολίτας τῆς Μυτιλήνης ὅπου ἔχουσι τὰς ἐξο-
χὰς τῶν· οἱ πύργοι οὗτοι εἶναι 50 καὶ οἱ κῆποι 100.

Μόρια κωμόπολις μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Μυ-
τιλήνης καὶ τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 15 λεπτὰ τῆς ὥ-
ρας· οἰκίας ἔχουσα 500 ἑλας χριστιανικὰς· ἐκκλησί-
αν τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ
θηλέων.

Βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου ἐπὶ τοποθεσίας εὐαέρου καὶ
ὕψηλῃς κεῖται τὸ τῶν ἀρρένων σχολεῖον μὲ μικρὰν τινὰ βι-
βλιοθήκην· ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρί-
ου· πρὸς μεσημβρίαν δὲ ἐντὸς χαριεστάτης κοιλάδος πλη-
σίον τοῦ χωρίου φαίνονται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τοῦ
ἀρχαιοτάτου Ὑδραγωγείου (Καμάραι νεροῦ) 40 - 50 πό-
δας ἔχοντας ὕψος ἐπὶ μιᾷς δὲ τῶν στυλῶν αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ
λέξις Δ Α Μ Ο Σ δηλ. ὅτι δαπάνη τοῦ δήμου ἀνηγέρθη.

Εἰς τὰ πέριξ λοφίδια τῆς Μόριας εὐρίσκονται στρώματα
μαρμάρου λευκοῦ ἢ μελαχρινοῦ· λέγουσι ὅτι αὐτόθι ὑπῆρ-
χε Λ α τ ο μ ε ῖ ο ν .

Ἀντικρὺ τοῦ χωρίου 15 λεπτὰ τῆς ὥρας κεῖται ὥραία
τις θέσις καλουμένη «Οὐτῆς» (σοῦτ - κισί) εἰκάζεται ὅτι
αὐτόθι ἦτο χωρίον ἔχον ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ
Θεολόγου καὶ κάτωθεν ἡ θαυματουργὸς Παναγία μαλιαρῇ
ἐνθα ἀναθρύει ἄφθονον ὕδωρ.

Ἀφάλων χωρίον ὑπὸ χριστιανῶν κατοικοῦμε-
νον ὀλίγον μακρὰν τῆς Μόριας· οἰκίας ἔχων 170, ἐκ-
κλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν
ἀρρένων.

Ἔνεκα δὲ τῆς καταστροφῆς τῆς ὁποίας ὑπέστη ὁ Ἀφά-
λων ἐκ τοῦ σεισμοῦ τὸ 1867 πολλὰ οἰκογένεια μετόκη-
σαν παραλίως δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν εἰς τὸν
ἐκεῖ μακρὺ-γυαλόν πρὸς βορρᾶν καὶ ἔκτισαν οἰκίας ἐπὶ τινος
κτήματος κειμένου ἐγγὺς τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ, πλησίον τι-
νὸς ἐρημοκκλησίου λεγομένου «Παναγιούδα Φκολέμη» ὅ-
θεν καὶ ὠνομάσθη τὸ νέον τοῦτο χωρίον «Παναγιούδα»·
λέγουσι δὲ ὅτι τὸ πάλαι αὐτόθι ἦτο χωρίον καὶ ὅτι
ἐκεῖ κατόκησεν ὁ χρησμολόγος Εὐκλος ὁ Κύπριος.

Παναγιοῦδα χωρίον δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν

τοῦ Ἀράλωνος παραλίως· ἔχουσα 40 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς καὶ ἐκκλησίαν τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ εἶναι βρύσεις, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ῥεεῖ ἐκ τῶν ἄνωθεν κείμενον πρὸς δυσμὰς ἐρημοκλήσιον τῶν ἁγίων Πάντων· ὑποκάτω δὲ τούτου ὑπάρχει εὐρύχωρον λαγούμιον ὅπου ἐκείθεν ἀναβρύει ὕδωρ σφόδμενον ὡς ἀγίασμα· ῥέον δὲ ἐνοῦται μετ' ἄλλου τινὸς ὕδατος· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτον Μονή-δριον.

Καλαμιάρης πλησίον τῆς Παναγιούδας πρὸς βορρᾶν μετὰ 30 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· πρὸς δυσμὰς ἔξω τοῦ χωρίου ἔχει ἐκκλησιδίων ἁγίου Γεωργίου.

Πάμφυλα δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν τῆς Παναγιούδας· οἰκίας ἔχει 480 ὅλας χριστιανικὰς, ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Βαρβάρας καὶ σχολεῖον ἄρρένων μετὰ δύο τάξεων σχολαρχείου καὶ παρθεναγωγείου.

Ἀπέχουσι δὲ τῆς Μυτιλήνης τὰ Πάμφυλα μίαν καὶ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας· εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σχολείου ὑπάρχει παρεκκλήσιον «ἡ Μεταμόρφωσις». εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου παλαιὸν κίτριον «ὁ Ταξιάρχης» καὶ πλησίον τοῦ χωρίου Ἅγιος Γεώργιος.

Ὁδεύοντος ἐκ τῶν Παμφύλων πρὸς τὸν λιμένα ὅστις ἀπέχει πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, δεξιὰ βλέπομεν δύο ἐρημοκλήσια ἀρχαῖα· τὸ μὲν ἅγιος Ἰωάννης ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι δένδρον ἀρχαῖον, τὸ δὲ Παναγιούδα, ἐπὶ τῆς παραλίας δὲ πρὸς βορρᾶν εἶναι ναῖσκος τῆς ἁγίου Νικολάου διατηρούμενος ὑπὸ τινος μοναχοῦ· ὑποκάτω τοῦ ἐκκλησιδίου τούτου ἀναβρύει ἄρθρον ὕδωρ πόσιμον, ῥέον ἐντὸς τῆς θαλάσσης· προφυλάττεται δὲ ὁ λιμὴν αὗτος ὑπὸ νησιδίου.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῶν Παμφύλων ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς

ὁδοῦ ὑπάρχει Γέφυρα· ἄνω αὐτῆς ἐπὶ λόφου ὑπῆρχε χωρίον τι Κ α θ ὠ λεγόμενον ἐνθα ὑπάρχουσι κτίρια παλαιά· ἀπесύρθησαν δὲ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἰς τὸ πλησίον ἀρχαῖον χωρίον Ἀράλων...

Πύργοι Θεομῆς ἕως 160 ὄντες κατοικοῦμενοι ὑπὸ χριστιανῶν καὶ εἶναι διεσπαρμένοι τῇδε κακείσε· διαιροῦνται δὲ ὡς ἐξῆς· Σ υ β ε ι α ν ἂ ἐπὶ λόφου πρὸς δυσμὰς μετὰ ἐξωκλήσιον ἁγίαν Θέκλιν. Ἀ ν ω π ὺ ρ γ ο ι πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ μετὰ ἐκκλησίαν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγομένην Τ ο υ ρ λ ο υ τ ῆ ν. καὶ ἐξωκλήσιον ἅγιος Παντελεήμων. Μ έ σ ο ι καὶ Κ ά τ ω μετὰ ἐκκλησίαν ἁγίου Νικόλαον.

Παρὰ δὲ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν τῶν Κάτω Πύργων, ὑπάρχουσι κτίρια ἀρχαίων ναῶν Τ ρ ε ι ς Ἀ γ ι ο ι λεγόμενοι.

Θεομὰ λουτρὰ Θεομῆς, ἀπέχουσι τῆς Μυτιλήνης μίαν 1/2 ὥραν καὶ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια εἶνε ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ χωριζόμεναι εἰς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν λουτρὰ καὶ παρ' αὐτῶν οἰκήματα.

Εἰς ταῦτα συνέρχονται ἔνεκα τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων πρὸς θεραπείαν πολλοὶ ἐκ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀνατολῆς κατ' ἔτος τὸν Μαῖον Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον· ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ μικρὸς λιμὴν παραλίως καὶ μετὰ αὐτοῦ καὶ τῶν θερμῶν φαίνονται ἐρείπια ἀρχαῖα τῇδε κακείσε ὡς καὶ στήλαι ἐκ μαρμάρων καὶ λίθοι μετὰ ἐπιγραφὰς Α Ρ Τ Ε Μ Ι Δ Ι Τ Η Θ Ε Ρ Μ Ι Α. τὴν δὲ 21 Μαΐου τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τελεῖται ἐνταῦθα πάγκοιρος πανήγυρις.

Θεομῆ, χωρίον 15 λεπτὰ μακρὰν πρὸς δυσμὰς τῶν θερμῶν ὑδάτων· ἔχει οἰκίας 250 ἐκ τῶν ὁποίων

αἱ 180 εἶναι χριστιανικαὶ καὶ 70 ὀθωμανικαὶ καὶ ἐκκλησίαν τὰ Εἰσόδεια τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μεταξὺ τοῦ χωρίου τούτου καὶ τῶν θερμῶν ὑπάρχει θέσις ὠραία καὶ ὑδωρ ψυχρὸν, σκιαζομένη ὑπὸ μιᾶς γιγαντιαίας ἀρχαιοτάτης κυπαρίσσου, καλουμένης «Κυπαρίσσος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου» ἐνθα καὶ ἐκκλησιδίων ὑπάρχει δὲ παράδοσις παρὰ τῷ λαῷ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ πάθῃ ἐκεῖνος ὅστις θελήσῃ νὰ κόψῃ μέρος τι τοῦ ἱεροῦ τούτου δένδρου.

Μηστιγνὰ χωρίον ἀπέχον τῆς θερμῆς 1 ὥραν. οἰκίας ἔχει 210 χριστιανικὰς καὶ 6 ὀθωμανικὰς ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι μακρὰν τῆς Μυτιλήνης δύο 1/2 ὥρας καὶ τῆς θαλάσσης 12 λεπτά· κεῖται ἐπὶ δύο λόφων εἰς εὐξέρον θέσιν καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ ἐλαιῶνων· ἐπὶ τοῦ βορείου λοφίσκου κεῖται τὸ σχολεῖον καὶ κάτωθεν τούτου εἰς τὸ ἄκρον ἐγγὺς τῶν ὀθωμανικῶν οἰκιῶν ἡ ἐκκλησία, οἰκοδομηθεῖσα τὸ 1836· κάτωθεν δὲ αὐτῆς πλησίον τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τὸ ἐκκλησιδίων ἅγιος Γεώργιος καὶ ἐκ τὴν παρὰ τὴν πρὸς βορρᾶν ἅγιος Νικόλαος πλησίον τοῦ ἀσφαλοῦς λιμενίσκου τοῦ χωρίου.

Πρὸς βορρᾶν ἀντικρυ καὶ πλησίον τοῦ χωρίου ὑπάρχει Ὀροπέδιον μεμονωμένον ἔχον περιφέρειαν σχεδὸν μίαν ὥραν μὲ γῆν πετρώδη πλάτη λεγομένη, ἐνθα ὑπάρχει λατομεῖον ὅπου ἐξορύσσονται καὶ αἱ Μυλόπετραι. Ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς μαγευτικῆς θέσεως τοῦ Ὀροπεδίου εἰς τὸ βόρειον ἄκρον ὑπάρχουν δύο ἀρχαῖα ἐξωκλήσια ἅγιος Δημήτριος καὶ ὀλίγον τι πέραν ἅγιος Σπυρίδων καὶ ἐρείπια οἰκιῶν καὶ φρουρίου εἰς τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν ἀρχαῖα νομί-

ματα· συμπεραίνεται ὅτι αὐτόθι ἦτο ἡ ἀρχαία πόλις Σίνα καὶ κάτωθεν παραλίως αὐτῆς ὑπῆρχε λιμὴν ἐνθα θα φαίνονται ὀγκωδέστατοι πελεκημένοι λίθοι ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Πρὸς μεσημβρίαν τῶν Μηστιγνῶν 20 λεπτά μακρὰν εἶναι ἡ θέσις «Καρυαῖς» ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων, μυρσινῶν, δαρνῶν καὶ κήπων εἰς ὠραῖον καὶ εὐχάριστον μέρος μεθ' ὑδάτων ὑπάρχει τὸ μονήδριον τῶν Ἀγίων Ἀκρινδύνων μεθ' ἐνὸς μοναχοῦ· παρὰ τῷ ἐκκλησιδίῳ εἶναι τὸ ἀγίασμα καὶ οἱ λαμβάνοντες ἐξ' αὐτοῦ μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως λαμβάνουσι τὴν ἴασιν ψυχῆς τε καὶ σώματος· τελεῖται δὲ ἡ μνήμη τῶν πέντε τούτων ἁγίων Μαρτύρων «Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδοφόρου, καὶ Ἀνεμποδίστου» τὴν 2 Νοεμβρίου καὶ τὸ πρῶτον Σάββατον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρχονται πολλοὶ ἀπὸ διάφορα μέρη καὶ μετὰ τὸ Πάσχα ἀκαταπαύστως.

Μπαλτσίκι χωρίον ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῶν Μηστιγνῶν βορειοδυτικῶς ἐπὶ ὀροπεδίου, μὲ 60 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικὰς.

Πρὸς μεσημβρίαν αὐτοῦ κάτω ἦτον τὸ ἀρχαῖον χριστιανικὸν χωρίον «Κυδῶνα» λεγόμενον, ἐνθα καὶ ἐρείπια αὐτῆς ὑπάρχουν τὸ ὁποῖον ἐκ σεισμοῦ κατεστράφη καὶ ἐσχορπίσθησαν οἱ κάτοικοι· εἰς ἁγίαν Παρασκευήν, Μανδαμάδον, Μηστιγνὰ καὶ εἰς τὸ ἀντικρυ μέρος τῆς Ἀνατολῆς οὐχὶ δὲ μακρὰν εὐρίσκονται πέτραι ὀγκωδέστατοι πελεκημένοι καὶ στήλαι· πιθανὸν νὰ ἦσαν αὐτόθι· «οἱ Λαρισαῖοι πέτραι» ἢ τὰ Πελασγικὰ τεῖχη.

Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν παραλίαν προχωρῶν εἶναι ἡ θέσις «Παχτσέδαις» ὅπου φαίνονται κτίρια παλαιὰ ἐρημομένου χωρίου, οὗ τὸ ὄνομα φέρει τὸ ἐκεῖ ἐρημοκλήσιον

Ἁγίος Νικόλαος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τεμάχιον μαρμαρίνου λίθου ΜΝΗΜΗ ΜΑΡΙΑΣ.

Παραλίως τῆς Κυδῶνας ἀντίκρυ τοῦ νησιδίου εὐρέθησαν ἀρχαῖα μνηματά, διάφοροι μεγαλοπρεπεῖς λίθοι πέλεκήμενοι στῆλαι καὶ μάρμαρα.

Μεταξὺ Μηστιγνῶν καὶ Κυδῶνας ὑπάρχουν τὰ δι-
αλείποντα **Θερμά ὕδατα**.

Τὰ ὕδατα ταῦτα (τὰ ὅποια πότε μὲν φαίνονται πότε δὲ ὄχι) ἀναβρύουσι ἔκτινος λάκκου· εἶναι θερμότερα καὶ ἄνευ τοῦ ἐκ χειμάρρου ρέοντος ὕδατος, δὲν δύναται νὰ λουσθῇ τις· Λέγεται εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος τὸ πάλαι· μετὰ ταῦτα δὲ ὠνομάσθη Ἀγία Αἰκατερίνη.

Κώμη 3/4 τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Μπαλτσικίου οἰκίας ἔχουσα 40 ὄλας ὀθωμανικάς.

Κεῖται ἡ Κώμη εἰς θέσιν εὐάερον μὲ ἄφθονα ὕδατα καὶ ὠραία ὀπωρικά.

Πρὸς βορρᾶν αὐτῆς, πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν ὑπάρχει ποτάμιον τι «Μπουγά-τερὲ» λεγόμενον· ἐνθα πρὸς τὰ δεξιὰ ὑπάρχει τὸ «Παλαιοχωρί» ὅπου λέγουσι ὅτι ἦτον τὸ πάλαι ἡ Κώμη καὶ πλησίον ἐρημοκλήσιον «Παναγροῦδα» ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ.

Πηγὴ μίαν ὥραν ἀπέχουσα τῶν Μηστιγνῶν οὐχὶ μακρὰν τῆς Κώμης· οἰκίας ἔχει 110 ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Εἰν τῷ χωρίῳ εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει παρεκκλήσιον «ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ» ἐνθα ἀναβρύει ὕδωρ (ἀγίασμα).

Δ'.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ κόλπου Γέρας χωρία.

Ἀγιάσος πόλις κειμένη ἐν μέσῳ καρυῶν καὶ καστανεῶν ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Ὀλύμπου καὶ ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 3, 1/2 ὥρας ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ νερὰ ἄφθονα· ἔχει οἰκίας 1300 ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν περικαλλῇ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς μὲ κωδωνοστάσιον καὶ ἐπ' αὐτῷ ὠρολόγιον μέγα· ἐντὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς ὑπάρχουν τὰ κελλία καὶ γραφεῖα τῆς κοινότητος, τὸ Συνοδικὸν ἐνθα βιβλιοθήκη ἀξία λόγου· βορειοδυτικῶς δὲ ὑπάρχει καὶ ἐτέρα ἐκκλησία Ἀγία Τριάς ἐνθα εἶναι τὰ Σχολεῖα· τὸ Ἡμιγυμνάσιον, τὸ Σχολαρχεῖον, τὸ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως τὸ Παρθεναγωγεῖον καὶ αἱ Ἀρχαὶ αὐτῆς.

Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ἀγορὰν ἱκανήν, ἥτις φωτίζεται τὴν νύκτα διὰ φανῶν ὡς καὶ αἱ περισσότεραι συνοικίαι· οἱ δρόμοι αὐτῆς εἶναι πλατεῖς ἐν μέρει καὶ αἱ οἰκίαι τῆς λιθοκτιστοὶ· ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσης τὸ 1877 Αὐγούστου 14 μ. μ. ἡ ὁποία ἀπετέφρωσεν τὸν Ξενῶνα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ κελλία καὶ ἄλλας οἰκίας, ἔκτοτε ἀνεγέρθησαν ὅλαι αἱ οἰκίαι λίθιναι.

Εἰς τὸν περίβλεπτον ναὸν τῆς Θεοτόκου συντρέχουν πολλοὶ προσκυνηταὶ πανταχόθεν καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς· γίνεταί δὲ πανήγυρις πάγκοινος τὴν 15 Αὐγούστου.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς πόλεως ἀπέναντι τῆς γεφύρας ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τῆς Παναγίας, ἐνθα εὐρέθη ἡ ἀρχαία

μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ὅπου ἐκεῖ ἀναβρῦει ἀγίασμα· πέραν δὲ τούτου εἶναι ὁ κήπος τῆς Παναγίας καλούμενος, καλῶς εὐπρεπισμένος μετ' εὐρυχώρου περιοχῆς.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀγιάσου, φαίνονται ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου ὅπερ ὀνομάζεται Παλαιόκαστρον· μίαν δὲ ὥραν μακρὰν αὐτοῦ εἶναι ἡ θέσις Πενζιλή, πόλις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων· ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐξωκλήσ. τῆς Παναγίας καὶ κάτωθεν ὁ Ταξιάρχης·

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους Ὀλύμπου, μίαν ὥραν σχεδὸν μακρὰν αὐτῆς ὑπάρχει ἐκκλησίδιον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον πλείστοι προσκυνηταὶ χάριν περιεργείας μεταβαίνουνσι, ὅπως τέρψωσι τὴν ὄρασιν αὐτῶν· ἐκεῖθεν βλέποντες σχεδὸν ὅλην τὴν νῆσον, Ἀνατολὴν καὶ λοιπὰ μέρη· ἀξιοπεριέργως δὲ εἶναι ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἀνάβασις.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ὀλύμπου βορειοανατολικῶς ὑπάρχει ἡ Κερύνη θέσις ἀξιόλογος ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἀρχαία δεξαμενὴ μετὰ πηγὴν ἀναβρῦουσα ἄφθονα ὕδατα ψυχρὰ καὶ σκιαζομένη ὑπὸ τῶν περὶ αὐτῆς πλατάνων, ὅπου οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἀγιάσον λαμβάνουν ἀναψυγὴν καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὴν θελκτικὴν ταύτην θέσιν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγιάσου εἶναι φιλόμουσοι φίλοι τῆς ἐργασίας, οἰκονομίας καὶ λιτότητος.

Ἀσώματος ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἀγιάσου πρὸς μεσημβρίαν· ἔχει οἰκίας ἕως 200 ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μεσημβρινοδυτικῶς δέκαπέντε λεπτὰ μακρὰν τοῦ Ἀσώματος ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τῶν ἁγίων Ἀναργύρων εἰς θέσιν ὠραίαν καὶ θελξικάρδιον· πλαγίως τοῦ ἐκκλησιδ. ἀνα-

βρῦει ὑπὸ μιᾶς πέτρας νερόν ἄφθονον, τρέχον καὶ ποτίζον ὅλα τὰ ἐκεῖ κηπάρια γέμοντα ὑπὸ πλήθος ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ἀλέθουν οἱ κατὰ σειρὰν 3 - 4 Μύλοι· ὑπάρχει καὶ ἄνωθεν τοῦ ρηθέντος ἄλλο ὕδωρ καθαρὸν, ψυχρότατον καὶ ὑγιέστατον λεγόμενον Βρύσις.

Νυκτάτα χωρίδιον βορειοανατολικῶς τοῦ Ἀσώματος δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν, ἐντὸς σκοτεινοῦ τινὸς φάραγγος μετ' ἄφθονα ὕδατα καὶ οἰκίας 12 χριστιανικάς καὶ 2 ὀθωμανικάς.

Σκούντα πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀγιάσου· οἰκίας ἔχει 120 ὅλας χριστιανικάς, ἐκκλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἡπειος. εἰκοσι λεπτὰ μακρὰν τῆς Σκούντας ἔχει 200 οἰκίας ἑκατὸν πενήντα χριστιανικάς καὶ πενήντα ὀθωμανικάς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Προκοπίου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Κεραμνῆ μακρὰν τοῦ Ἡπειος 10 λεπτὰ τῆς ὥρας· ἔχει δὲ 40 οἰκίας ὀθωμανικάς καὶ τέσσαρας χριστιανικάς.

Κάτω - τριτος ἀπέχον τῆς Μυτιλήνης 2:1/2 ὥρας· ἔχει οἰκίας ἕως 120 ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει ἀρχαῖον ἐκκλησίδιον Ζωοδόχος Πηγὴ ἔχον φρέαρ τι καὶ πολὺκλωνον Πρῆνον ὑψίκομον.

Πλησίον τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς φαίνονται ἀρχαῖα ἐρείπια οἰκιῶν, λουτροί. βρύσαι, δεξαμεναὶ καὶ κηποι μετ'

ἀφθόνων ὑδάτων καὶ ἐξωκλήσιον ἅγιος Νικόλαος· εἰκάζε-
ται ὅτι θὰ ἦτον χωρίον· ἡ θέσις αὕτη λέγεται Μονασάδων.

Πλησίον πρὸς δυσμὰς ἐπὶ λόφου ὑπάρχει τὸ πρὶν γυναι-
κεῖον Μονήδριον «ὁ Ταξιάρχης»· ὁ ναὸς αὐτοῦ μόνον σώ-
ζεται· εἶναι περιωρισμένον μετ' οἰκήματος· ἐν τῇ περιοχῇ
αὐτοῦ ὑπάρχει βρύσις μετ' ἀφθόνου ὕδατος καὶ κήπος εἰς
θέσιν θελκτικὴν καὶ εὐάερον.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν αὐτοῦ βορειοδυτικῶς, εἶναι καὶ
τὸ ἀνδρῶν Μονήδριον ἐρημωμένον «ἅγιος Ἰωάννης» ὅπου
οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ φαίνονται· καὶ πλησίον αὐτοῦ Πεῦκος
τις μεγαλοπρεπῆς· πρὸς ἀνατολὰς τούτου ὑπάρχουν ἐρεί-
πια οἰκιῶν, τοῖχοι καὶ σπήλαια· οὐχὶ δὲ μακρὰν ἀναβρῦει
ἀφθονον ὕδωρ.

Πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὸν κάμπον 10 λεπτὰ τῆς ὥρας μα-
κρὰν τοῦ χωρίου εἶναι τὸ Μετόχιον ἔχον ἐν τῇ περιοχῇ
αὐτοῦ ἐκκλησίδιον τῆς Παναγίας.

Μυχοῦ χωρίδιον πρὸς δυσμὰς τοῦ Κάτω - τρίτου
8 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν ἐντὸς μικρᾶς κοιλάδος με-
40 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικᾶς.

Ντίπι εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Κάτω
- τρίτου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Γέρας ἐπίνειον
τῶν πλησίων χωρίων Κάτω - τρίτος, Μυχοῦ, Σκούν-
τας, Ἡπείου, Κεραμνιά καὶ Ἀσωμάτου, Ἀγιάσου,
Πηγῆς καὶ Κώμης· ἔχει δὲ ἕως 30 Καταστήματα ὀ-
λα χριστιανικά.

Εἰ.

ΓΕΡΑ ('Ιερὰ Γῆ).

Ἀναχωρῶν τις μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλή-
νης, μετὰ 1 1/2 ὥραν φθάνει εἰς τινὰ παράλιον θέσιν
Κοῦντοῦρ δὲ εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ κόλπου τῆς
Γέρας· ἐκεῖθεν διὰ Περαιματαριᾶς μετὰ 5 - 8 λεπτὰ
τῆς ὥρας φθάνει εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος 1/2 μίλιον ἀ-
πέχον. Πέραμα λεγόμενον ὅπερ εἶναι ἐπίνειον ὅλων
τῶν χωρίων τῆς Γέρας, τὰ ὅποια ἀπέχουν τοῦ περά-
ματος μίαν ὥραν μακρὰν ὅλα σχεδόν.

Τὰ τοῦ Κόλπου τῆς Γέρας χωρία κείμενα
εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος αὐτοῦ.

Τὰ χωρία ταῦτα τῆς Γέρας εἶναι 7 καὶ κατοικοῦν-
ται ἀπὸ 11,500 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων 10,000
εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ 1,500 ὀθωμανοί. Ὅ-
λα τὰ χωρία θεωροῦνται ὡς μία πόλις, διότι ἔχουσιν
ἓνα Δήμαρχον καὶ τὰς ἰδίας ἀρχὰς κτλ.

Πέραμα ἐπίνειον τῶν χωρίων τῆς Γέρας· ἔχει
ἀγορὰν ἐκτεταμένην καὶ βρύσιν μαρμαρίνον ἐν αὐτῇ
με ἀφθονα ὕδατα· ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ 120 Κατα-
στήματα διαφόρων εἰδῶν καὶ τινες οἰκίαι· ὅλα εἶναι
χριστιανικά καὶ τινὰ ὀθωμανικά.

Ἐχει προκυμαίαν ἀναλόγως καλὴν μετ' ἄρτυσια-
νοῦ ὕδατος· δεξιὰ ὑπάρχει ἡ Μεγαλοπρεπῆς Ἀτμοε-
λαιομηχανὴ καὶ πρὸς ἀριστερὰν μακρὰν αὐτῆς Ἀνε-

μόμυλός τις. Τὸ 1873 κατὰ Ἰούνιον εἶχε συμβῆ πυρκαϊὰ ἀπετεφρώσασα οὐκ ὀλίγα Καταστήματα· ὁ δὲ σεισμός τὸ 1867 ἔβλαψε αὐτὸ μέγας· διότι τὸ ἔδαφος πρὸς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν προκυμαίαν, ἐχαμήλωσεν ἀρκετά.

Ἐξω δὲ τοῦ Περάματος δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑπάρχουσι ἀγρόκηπια μετ' οἰκιῶν διεσπαρμένων ἐξ ὧν τῶν χωρίων, ἕκαστον εἰς τὴν περιφέρειάν του ἔχει τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον του· αἱ μὲν κατοικίαι τῆς Σκοπέλου ἔχουν τὸν ἅγιον Δημήτριον, ὁ Μεσαγρὸς τὸν ἅγιον Θεόδωρον, ὁ τοῦ Παππάδου τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν τὴν Ῥωμαίαν, τοῦ Πλακῆδου τὴν ἁγίαν Κυριακὴν καὶ ἡ τοῦ Παλαιοκλήπου τὸν Ταξιάρχην.

Εἰς τὴν εὐρείαν καὶ κατάφυτον ταύτην πεδιάδα τῆς Γέρας συνυπαίρνουσι οἱ κάτοικοι περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου, διαμένοντες ἐκεῖ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου συνάξοντες τοὺς περιφήμους καρπούς τῶν ἀγροκηπίων των.

Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶναι ἡ καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα πληθὺς τῶν ἐρημοκκλησίων καὶ συντριμμάτων ἀρχαιοτήτων· ἐξ αὐτῶν τούτων καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν παραλίαν μέχρι τοῦ Ντίπι φαίνονται θεμέλια διάφορα ὡς καὶ πίθαι καὶ λοιπὰ ἀρχαῖα κτίρια καθὼς καὶ εἰς θέσιν Χάλακας.

Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Περάματος μέχρι τῆς περιοχῆς τῶν κτημάτων Πλωμαρίου πλησίον τοῦ στομίου τοῦ κόλπου Γέρας, ὑπάρχει φυσικὸς τις λιμὴν ἀρχιεὶς Φτελίων λεγόμενος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτῆς τῆς θέσεως εἶναι δεξαμενὴ τεχνιτὴ Κασορόλιος ὀνομαζομένη ἀντικρὺ τῆς χαυγιαρόπετρας ἐνθα παραλίως ὑπάρχει ἡ θέσις Παναγίας Γαλιότισσας ὅπου εἶναι καὶ ἐκκλησίαιδιον.

Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ στομίου πρὸς τὸ Πλωμάρι ὑπάρχει θέσις ὀνομαζομένη Φαρά ἐνθα εἰς τὰς ἀκτὰς ἐπὶ βρά-

χων στέκει μενόλιθος ὑψηλὸς σχῆμα ἔχων νέας Κοπέλας· πλησίον τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἐρίπεια ναῶν ἅγιοι Τεσσαράκοντα καὶ ἅγιος Γεώργιος· μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Κοπέλας ὑπάρχει τὸ Μέταον, πρὶν ἀρχαία πόλις, ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως μετ' φρουρίον ἐρημωμένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐνθα καὶ δεξαμενὴ καὶ ἐπιγραφὴ ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ. Δυτικώτερον τοῦ Μετάου εἶναι τὸ Κίλλαιον πρὶν ἀρχαία πόλις νῦν δὲ Μερσινία λιμὴν ἀσφαλῆς, ἐνθα διαχειμάζουσι τὰ τοῦ Πλωμαρίου πλοῖα· καὶ οὐχὶ μακρὰν τούτων εἶναι ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ἀκρωτήριον τῆς Πλαγιάς, ἐνθα φαίνονται ἐρείπια ἀρχαῖα ὡς καὶ λιμὴν.

Διαβαίνων δὲ πρὸς δυσμὰς τοῦ Περάματος 20 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν, ἀπαντᾷ τις ἐρημοκκλησίον μετ' ἐρείπια ἀρχαιοτάτα τοῦ ἁγίου Γεωργίου (νῦν δὲ λέγεται Κουρκοῦτα)· ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸν ναὸν τῆς Σκοπέλου.

Σκόπελος καμώπολις μακρὰν τοῦ Περάματος μίαν ὥραν· ἔχει οἰκίας 760 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ἐξακόσιαι εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἑκατὸν ἐξῆντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων. (ἐντὸς τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ὑπάρχει παρεκκλησίον ἁγία Κυριακή) τὸ δὲ Παρθεναγωγεῖον εἰς ἄλλο μέρος.

Ἡ Σκόπελος κεῖται ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς θελκτικωτάτης καὶ εὐαέρου· χωρίζεται διὰ τοῦ χειμάρρου εἰς δύο μέρη· ἡ ἀγορὰ τῶν χριστιανῶν εἶναι εἰς τὸ μέσον τῆς καμωπόλεως πλησίον τοῦ χειμάρρου· ἐνόνονται δὲ τὰ δύο μέρη διὰ γεφυρῶν· αὐτόθι ὑπάρχει βρύσις μαρμαρινὴ πολυκρουνος (πέρα ῥῶν· αὐτόθι ὑπάρχει ὕδατος διαφυγῶν, ὑπὸ μεγάλου λεγομένη) μετ' ἀφθόου ὕδατος διαφυγῶν, ὑπὸ μεγάλου πλατάνου σκιαζομένη· ἂν αὐτῆς εἶναι ἡ ἐκκλησία κτισθεῖσα κατὰ τὸ 1795 καὶ τὸ 1892 ἀνακαινισθεῖσα κατέστη μία ἐκ τῶν ὡραιότερων ἐκκλησιῶν τῆς νήσου· τὸ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μέρος τοῦ χωρίου ὅπου πρὸς

βορρῶν κατοικοῦν οἱ ὀθωμανοί, ὅπου εἶναι καὶ ἡ ἀγορὰ αὐτῶν· κάτωθεν δὲ εἶναι ἡ συνοικία Π λ ἄ τ α ν ο ς· εἰς τὸ ἄκρον τοῦτο βορειοδυτικῶς ὑπάρχουν καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ ἐγγὺς τὸ ὀθωμανικὸν Σχολαρχεῖον καὶ Παρθεναγωγεῖον κτίριον ὠραῖον εἰς θέσιν κατάλληλον· φωτίζεται δὲ ἡ ἀγορὰ καὶ αἱ περισσότεραι συνοικίαι διὰ φανῶν οἱ δὲ δρόμοι εἶναι λιθόστρωτοι.

Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Κωμοπόλεως εἰς τὸ ἔμβασμα ὑπάρχει ἡ πρώτη οἰκοδομηθεῖσα ἐν τῇ νήσῳ· εὐρυχωροτάτη ἀτμοελαιομηχανή· ἄνω ταύτης πρὸς μεσημβρίαν εἶναι ἡ θέσις Τὰς-λίκι ὅπου ἐκεῖ ἐξάγουν μαρμαρα λευκώτατα καὶ ζωηρά· ἀντικρὺ δὲ τούτου καὶ τοῦ χωρίου πλησίον ἐπὶ λόφου εἶναι τὸ Νεκροταφεῖον.

Εὐρισκόμενός τις ἐπὶ τοῦ λοφίσκου Τὰς-λίκι τῆς θελκτικῆς καὶ ὠραίας ταύτης θέσεως, βλέπει τὴν κωμόπολιν ταύτην ὡς πανόραμά τι καὶ τὰ ἐγγὺς χωρία Μεσαγρόν, Παππάδον, τὸν κόλπον καὶ τὰ ἀντικρὺ Λουτρά, Πυργί, Κέδρος καὶ τὴν εὐρείαν καὶ ὠραίαν πεδιάδα στολισμένην ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων δένδρων καὶ τὸ ὠραῖον αὐτῆς Πέρασμα καὶ τὰς κατούνας αὐτῶν.

Μεσημβριοδυτικῶς τῆς Σκοπέλου 1/2 ὥραν μακρὰν ἐπὶ γηλόφου εἰς μαγευτικὴν θέσιν ὑπάρχει τὸ Μονήδριον ἁγία Παρασκευῆ μετ' ἐνὸς Μοναχοῦ· γίνεται δὲ πανήγυρις τὴν Παρασκευὴν τῆς Δικαιησιμίου καὶ τὴν 26 Ἰουλίου καὶ ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Γέρας, Πλωμαρίου καὶ Ἀγιάσου· εἶναι εὐάερος καὶ ὠραία θέσις μετ' ὀρίζοντα ἐκτεταμένον, μετ' ἀφθόνων ὑδάτων διαυγεστάτων καὶ ὑπὸ πλατάνων, λεύκων καὶ ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων καὶ κλιμάτων σκιαζομένων τὸ μέρος τοῦ Μονηδρίου τούτου.

Πρὸς μεσημβρίαν δὲ 3/4 τῆς ὥρας μακρὰν ἐντὸς κοιλά-

δος, ἡ ὁποία σχηματίζεται ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ βουνοῦ Πρίαντος, ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Ἀσσοῦ, ἔχων ὑψίκομον ἀρχαίαν Πεύκην ὀπισθεν τοῦ Ἱεροῦ· γίνεται δὲ πανήγυρις τὴν 10ην Ἰουλίου· εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ διὰ χειρὸς τοῦ κτισθεὶς τάφος τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρός, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναθρύει ἀφθονον ὕδωρ εἰς ἁγιασμόν καὶ ῥῶσιν τοῖς πιστοῖς· ὑπάρχει ἄνω τῆς κοιλάδος ταύτης Σπήλαιον ἐν τῷ ὁποίῳ διέμενεν ὁ ῥηθεὶς ἁγίος, ὅταν εἶχεν ἐπιστρέψῃ ἐκ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου ἐνθα κατώκει.

Μεσαγρὸς πλησίον τῆς Σκοπέλου οἰκία ἔχει 400 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν τριακόσαι εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων καὶ κορασιῶν.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Μεσαγροῦ 1/2 ὥραν μακρὰν ἐπὶ τινος ὄρους λεγόμενον Π α λ α ι ὁ κ α σ τ ρ ο ν, φαίνονται διάφορα ἀρχαῖα κτίρια, τάφοι, φρούριον κτλ. κάτωθεν δὲ τούτου πρὸς μεσημβρίαν ὑπάρχει ἡ θέσις Νίκια.

Πρὸς ἀνατολὰς δὲ πλησίον τοῦ χωρίου ὑπάρχει ὁ ἀρχαῖος καὶ ὠραιότατος κήπος τῆς Πατρικοῦ λεγόμενος εἰς θέσιν θελκτικοτάτην μετ' ἀφθόνων ὑδάτων φυγρῶν· ἐντὸς δὲ τούτου ὑπάρχουσι ἐρείπια ἀρχαίου λουτροῦ καὶ ἐρημωμένη ἐκκλησία ἁγίου Δημήτριος. Ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ κήπου ἀρχίζει ἡ ἐκτεταμένη θέσις Πατρικοῦ μετ' ἀρχαίων ἐλαιοδένδρων ἐπὶ πεδιάδος μέχρι τῶν κατὰ σειρὰν οἰκιῶν τοῦ χωρίου Παππάδου καὶ ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

Παππάδος βορειοανατολικῶς τοῦ Μεσαγροῦ καὶ Σκοπέλου 10 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν, οἰκίας ἔ-

χει 420 δλας χριστιανικάς. ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην· πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου εἰς θέσιν ὑψηλὴν καὶ εὐχερὸν εἶναι τὸ Σχολαρχεῖον καὶ τὸ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ εἰς ἕτερον μέρος τῶν κορασίων.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Παππάδου ὑπάρχει βουνόν τι λεγόμενον Κ α σ τ ῆ λ ι ἐνθα βλέπει τις ἀρχαῖον φρούριον καὶ λοιπὰ ἀρχαῖα καὶ περίεργα συντρίμματα.

Ἀγγιάννης χωρίδιον ὀθωμανικὸν πολλὰ πλησίον τοῦ Παππάδου με 16 οἰκίας.

Πλακάδος βορειοδυτικῶς τοῦ Παππάδου ἐπὶ ὁρεπεδίου 5 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν οἰκίας ἔχει 130 δλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Βλάσιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Παλαιόκηπος πρὸς βορρᾶν τοῦ Πλακάδου 15 λεπτὰ μακρὰν με οἰκίας 500 δλας χριστιανικάς· κεῖται ἐν μέσῳ πορτοκαλεῶν καὶ λεμονεῶν καὶ κήπων ὀπωροφόρων μετ' ἀφθόνων ὑδάτων· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἑρμολάου καὶ σχολεῖα ἀρρένων καὶ κορασίων.

Δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Παλαιόκηπου πρὸς μεσημβρίαν μετὰξὺ δύο λόφων ἐντὸς μικρᾶς κοιλάδος θελικτικῆς καὶ ὠραίας θέσεως ὑπάρχει ἐκκλησιῶν ὑπὸ βράχου τῆς «Κρυφοσπηλιότῃσας Παναγίας» πρὸ τῆς θύρας δὲ ταύτης εἶναι πύκος δίκλινος πελώριος καὶ ἀπότομοι βράχοι ἐνθεν καὶ ἐνθεν μετὰξὺ τούτων ῥέει ποτάμιόν τι, σχηματίζον τοῦτο τὸ μέρος μαγευτικόν.

Εἰς τὸ Πέραμα τὴν 24 Ἰουνίου ὡς καὶ τὴν 14 Σεπτεμβρίου οἱ κάτοικοι ὅλων τῶν χωρίων τῆς Γέρας, τελοῦσι πάγκοινων ἐορτήν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Γέρας εἶναι φίλεργοι, οἰκονόμοι καὶ ἐμ-

ποροι διὸ καὶ μεταφέρουσι τὰ προϊόντα τοῦ τόπου τῶν εἰς ἄλλα μέρη καὶ ἐμπορεύονται εἰς Κωνσταντινούπολιν Πραῦσαν, Σμύρνην, Αἴγυπτον καὶ ἄλλαχοῦ.

Ὁ δὲ κόλπος τῆς Γέρας παράγει ἀφθόνους ἰχθύας διαφόρου εἶδους γλυκυτάτους, ὡς καὶ ὄστρακοδέρματα.

ΣΤ'.

Π Λ Ω Μ Α Ρ Ι.

Τὰ χωρία τοῦ Πλωμαρίου, κείμενα εἰς τὴν νότιον πλευρὰν τῆς νήσου.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ Περάματος καὶ ὁδεύοντες ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, μετὰ 3 ὥρας φθάνομεν εἰς τὸν Ποταμόν, πόλιν πρωτεύουσαν τῶν 16 χωρίων τοῦ Πλωμαρίου, περιέχοντα κατοίκους 17,000 δλους χριστιανούς.

Ποταμὸς (πλωμάρι) πόλις παράλιος πρὸς μεσημβρίαν τῆς νήσου κειμένη· ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης 5 1/2 ὥρας καὶ κεῖται ἐν μέσῳ βουνῶν καὶ κοιλάδος δι' ὧν ῥέει ὁ χείμαρρος Συδοῦντας, ὅστις διαιρεῖ τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη τὰ ὅποια συγκοινωνοῦν διὰ γεφυρῶν· τὸ 1/4 κεῖται πρὸς δυσμὰς καὶ τὰ 3/4 πρὸς ἀνατολάς· φωτίζεται δὲ ἡ ἀγορὰ ὡς καὶ αἱ πλεῖσται συνοικίαι διὰ φανῶν· εἶναι ἡ ἀγορὰ ἀρκετὰ ἐκτεταμένη ἔχουσα διάφορα καταστήματα ἐμπορικὰ ἐλαιῶν ὡς καὶ σίτου· οἰκίας ἔχει ὑπὲρ τὰς 1,600 δλας χριστιανικάς· εἶναι ἔδρα Ἰποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν.

Παντοῦ καὶ πέριξ τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν ὕδατα

ὡς καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀγορᾶς ὑπάρχει βρύσις ἐπὶ τῆς Πλατείας μετ' ἀφθόνου ὕδατος ῥέοντος ἀενάως καὶ πλησίον πλάτανός τις σκιάζων αὐτήν· ἀντικρὺ ταύτης εἶναι ἡ Λέσχη καὶ Ἀναγνωστήριον Βενιαμίν. Πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ ἄκρον ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς ὑπάρχουσι τὰ σχολεῖα· τὸ Ἡμιγυμνάσιον, τὸ Σχολαρχεῖον καὶ τὰ Προκαταρκτικὰ τῶν ἀρρένων· κάτωθεν δὲ πρὸς τὸν χείμαρρον εἶναι τὸ Παρθεναγωγεῖον καὶ τὸ Νηπιαγωγεῖον.

Ἐκκλησίαι δὲ ἔχει 4· εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως εἶναι ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὅπου ἐν τῷ περιβόλῳ εἶναι ἡ Μητρόπολις καὶ τὰ γραφεῖα τῆς Κοινότητος· πρὸς δυσμὰς εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· παραλίως εἰς τὸν λιμένα ὁ ἅγιος Παντελεήμων καὶ πρὸς ἀνατολὰς εἰς ὑψηλὴν καὶ ὠραίαν θέσιν ἡ ἁγία Παρασκευή.

Νεκροταφεῖα ἔχει 2· τὸ μὲν πλησίον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος· τὸ δὲ πλησίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

Μεσημβρινοδυτικῶς ἄνωθεν τῆς πόλεως εἰς θέσιν εὐαερόν εἶναι τὸ Πραστειὸν καὶ πλησίον ὠραῖα ἀγροκήπια μετ' ἀφθόνων ὕδατων.

Ὁ Ποταμὸς πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσεως εἰς τὸ ἀρχαῖον Πλωμαρί, (νῦν δὲ Μεγαλοχώριον) τὸ 1841 ὅπερ ἀπέχει 1 1/2 ὥραν μακρὰν πρὸς βορρᾶν ἦτο ἀπλῶς λιμὴν· μετὰ ταύτην ὁμῶς συνωκίσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ ῥηθέντος Μεγαλοχωρίου ἢ καμένου χωρίου καὶ ἐξ' ἄλλων μερῶν.

Κάτω χωριὸν μακρὰν 1/4 τοῦ Ποταμοῦ πρὸς δυσμὰς, μὲ οἰκίας 70 καὶ ἐκκλησίαν ἅγιος Ἀνδρέας.

Λεύρα μακρὰν 1/4 τοῦ Κάτω χωρίου ἔχει 30 οἰκίας· ἐκκλησίαν τὸ Γενέθλιον Ἰωάννου Προδρόμου.

Λημνὶ ἄνω καὶ κάτω 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ ποταμοῦ, παραπόταμον τοῦ Συδοῦντα μὲ 40 οἰκίας· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος καὶ ἅγιος Ἰωάννης.

Ἄνω χωριὸν μὲ 15 οἰκίας 3/4 μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ καὶ ἐντὸς τοῦ Μονηδρίου ἐκκλησίαν ἅγιος Γεώργιος.

Κουτρούλια μακρὰν τοῦ ἀνωτέρου 1/4· ἔχει 10 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Πιλαγγρά μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 3/4 ἔχει οἰκίας 400· ἐκκλησίαν νεόκτιστον εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου ἁγία Τριάς καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἄνω ἡ Ἰπαπαντὴ τῆς Θεοτόκου καὶ πλησίον τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων· καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου τῶν κορασίων.

Τρίγωνας πλησίον τῆς Πλάγιάς πρὸς ἀνατολὰς· ἔχει 200 οἰκίας, ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μηλιαὶ μακρὰν 1/4 τῆς ὥρας τοῦ Ποταμοῦ πρὸς βορρᾶν μὲ 60 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἡ Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Μέσονα μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 2 ὥρας· ἔχει 20 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἅγιος Κωνσταντίνος καὶ Ἑλένη.

Μεγαλοχώριον ἔχει 420 οἰκίας καὶ δύο ἐκκλησίας· ἡ Μεταμόρφωσις καὶ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος· σχολεῖον δὲ ἀρρένων καὶ θηλέων.

Οὐχὶ μακρὰν βορειοανατολικῶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ὑπάρχει ἡ θελκτικὴ καὶ εὐαερος θέσις Μέρια ἔνθα καὶ

ἐκκλησίδιον ἅγιος Δημήτριος ὡς καὶ γιγαντιαῖος πλάτανος πλησίον βρύσεως μετὰ ψυχροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος.

Κουρονέλα μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 1: 1/2 ὥραν ἔχει 60 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

Παλαιοχώριον πρὸς δυσμὰς τοῦ Ποταμοῦ 2 ὥρας, ἔχει 300 οἰκίας· ἐκκλησίαν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων.

Πλησίον τοῦ Παλαιοχωρίου παραλίως περὶ τὴν θέσιν Με λ ὕ ν δ α ὑπάρχουσιν οἰκίαι τινὲς καὶ ἀποθηκαί· ὅλινγον τι πρὸς ἀνατολὰς εἶναι καὶ ἐκκλησίδιον Παναγίας τῆς Κ ρ υ π τ ῆς ἐντὸς σπηλαίου ἐπὶ ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων βράχων ἔνθα ὑπάρχει καὶ ἀγίασμα· ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὑποκάτω τοῦ σπηλαίου ρέουσι θερμὰ ὕδατα· γίνεται δὲ παγήγυρις τὴν Δευτέραν τοῦ Θωμᾶ.

Ράχη ἡ Λωδοχώρι με 40 οἰκίας. ἔχει ἐκκλησίαν τὸν ἅγιον Γεώργιον.

Βαλανιάς ὥρας 2: 1/2 μακρὰν τοῦ Παταμοῦ· με 20 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἁγίαν Παρασκευὴν.

Δρώτα πλησίον τῆς θαλάσσης 3 ὥρας μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ· ἔχει 35 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἁγίου Νικολάου.

Ἀκρασίον ὥρας 2: 1/2 μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ ἔχει 100 οἰκίας· ἐκκλησίαν ἡ ἁγία Παρασκευὴ καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πορὸς μακρὰν 1/4 τοῦ Ἀκρασίου εἶναι παραπόταμος, ἔχει 125 οἰκίας· ἐκκλησίαν ἁγία Αἰκατερίνη καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἀμπελικὸ μακρὰν 3/4 τοῦ Ποροῦ· ἔχει 100

οἰκίας, ἐκκλησίαν ἁγίου Νικολάου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἐντὸς δὲ τοῦ χωρίου Ἀμπελικὸ ὑπάρχει ἀρχαιότατος Πύργος, ἔχων θύραν ἀπὸ τὴν γῆν 3 πῆχεις τὸ ὕψος.

Βοῦρκοι ἄνω καὶ κάτω παραπόταμοι ἔχουσι 90 οἰκίας· οἱ μὲν ἄνω 40 καὶ ἐκκλησίαν ἁγίαν Παρασκευὴν, οἱ δὲ κάτω 50 καὶ ἐκκλησίαν ἅγιος Βαρθολομαῖος.

Ἄπαντα τὰ ὄρη καὶ βουνὰ τῆς περιοχῆς τοῦ Πλωμαρίου ὄροπέδια, κοιλάδες καὶ πεδιάδες, γέμουσιν ἐλαιοδένδρων, διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, ἀμπελῶν καὶ λεύκων ἀφθόνων· ἐν τοῖς ἀγροῖς δὲ αὐτῶν ὑπάρχουσιν οἰκήματα πρὸς κατοικίαν αὐτῶν ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν καὶ τῶν διαφόρων ὀπωρῶν.

Οἱ Πλωμαρίται εἶναι ἐλαιοκτηματῖαι, τεχνῖται, ἔμποροι καὶ ναυτικοί· εἶναι δραστήριοι, νουεχεῖς, διακρινόμενοι καθ' ὅλων τῶν ἔργων αὐτῶν· ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες εἶναι ἐργατικάι, οἰκονόμαι, λιταί, ἐκτελοῦσαι ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας φιλοκάλως.

Τοῦ Ποταμοῦ ὅμως οἱ κάτοικοι ἐξέχουσι τῶν ἄλλων κατὰ τὸν κοινωνικὸν καὶ ἐπιχειρηματικὸν χαρακτήρα εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν, μεταφέροντες εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς παραλίους πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς τὸ προϊόν τοῦ τόπου τῶν ἐλαίων καὶ σάπωνος κτλ. καὶ λαμβάνουν ἐκ τῶν ἐκεῖ προϊόντων· ὁμοίως ἐπιδίδουν εἰς τὰς ἐπιστήμας, τέχνας καὶ τὰ γράμματα· ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι λαὸς ἄξιος ἐπαίνου.

Ζ'.

ΒΑΣΙΛΙΚΑ.

Τὰ Βασιλικά λεγόμενα χωρία κείνται εἰς τὴν δεξιὰν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου Καλλονῆς.

Ἐντεῦθεν προβαίνοντες βορειοδυτικῶς ἐν τῇ αὐτῇ χερσονήσῳ, ἣτις σχηματίζεται ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους κόλπους τῆς νήσου, ἀπαντῶμεν ἕτερον μικρὸν διαμέρισμα καλούμενον Βασιλικά, συγκείμενον ἐκ 5 χωρίων ἐχόντων 10,000 κατοίκων.

Πολιχνῆτος πόλις ἦτις κείται ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν δύο βουνῶν ἐχόντων ἐπ' αὐτῶν ὀροπέδιον καὶ πρὸ αὐτῶν λόφον τινὰ Καρδῶνα λεγόμενον· ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης 7 ὥρας καὶ ἔχει οἰκίας 1,150 ὅσας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν ἁγίον Γεώργιον· σχολεῖα δὲ· Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων Παρθενωγαγεῖον καὶ τὰς ἀρχάς. Εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς ὑπάρχει γέφυρα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου καὶ παρ' αὐτῇ ἐξωκκλήσιον ἁγία Παρασκευῇ.

Γρύπα Ἄνω καὶ Κάτω πλησίον τοῦ Πολιχνίτου χωρίον ὀθωμανικὸν μὲ 60 οἰκίας· ἡ μὲν κάτω πρὸς δυσμὰς ἔχει 20, ἡ δὲ ἄνω πρὸς ἀνατολὰς 40.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Πολιχνίτου παραλίως εἶναι ὁ λιμὴν Ἐλπίς ἔχων ἐκεῖ καὶ ἐκκλησίαιδιον τὸ Γεννέθλιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Θερμὰ λουτρὰ Πολιχνίτου, τὰ ὅποια ἀπέχουν αὐτοῦ 15 λεπτά τῆς ὥρας, μὲ οἰκήματα κα-

τάλληλα πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτά, εἶναι δὲ τόσον θερμά, ὥστε ἀναμιγνύουσιν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ αὐτά.

Εἴκοσι λεπὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Πολιχνίτου ὑπάρχει τὸ Μονήδριον Δαμάνδριον ἔχον ἓνα Ἱερομόναχον καὶ ἓνα μοναχόν· 10 λεπτά τῆς ὥρας τούτου ὑπάρχουσιν ἐρείπια κτιρίων· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτο τὸ ἀρχαῖον Μοναστήριον τοῦ Δαμαλᾶ (νῦν παλὴρό Μοναστήρ), ὅπου ἐκεῖ κατῴκει ὁ Ἐπίσκοπος.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Πολιχνίτου εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς ὑπάρχει θέσις τις Ἀμοῦδι λεγομένη, ὅπου ἀράζουν τὰ πλοιάρια.

Βρουσιὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ Πολυχνίτου μίαν ὥραν ἀπέχουσα, ἔχει 420 οἰκίας ὅσας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ, Ἡμισχολαρχεῖον καὶ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ κορασίων.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου ὑπάρχει χεῖμαρρος τις καὶ πέραν τῆς γεφύρας αὐτοῦ εἶναι ἀρχαιότατος Πύργος ἐρημωμένος, ἅγιος περιεργείας καὶ πλησίον ἐρημοκκλήσια ἅγιος Δημήτριος, ἅγιος Ἰωάννης καὶ ἐξωκ. ἡ Μεταμόρφωσις.

Μακρὰν τῆς Βρουσιᾶς 3/4 τῆς ὥρας παρὰ τῷ Ἀκρωτηρίῳ ἁγίου Φωκᾶ ἔνθα καὶ ἐρημοκκλήσιον, φαίνονται στήλαι τινες καὶ συντρίμματα ἀρχαίου ναοῦ καὶ ἐπιγραφή ἐπὶ μαρμαροῦ Διονυσίου τῷ Βάκχῳ· 20 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν τούτου εἶναι ὁ λιμὴν Βατούρα· πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐτοῦ ἐρείπια τινὰ παλαιὰ καὶ ἐξωκκλήσιον ἁγία Αἰκατερίνη· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτο πόλις.

Βασιλικιώτης πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Πολιχνίτου μίαν ὥραν μακρὰν· ἔχει 260 οἰκίας, αἱ μὲν διακόσιαι δέκα εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ πενήντα ὀθωμα-

νικαί· ἐκκλησίαν ἔχει τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Λεσβορίον ἔχει 180 οἰκίας· αἱ μὲν 145 εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ 35 ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μεταξὺ δὲ Λεσβορίου καὶ Βασιλικιώτου ὑπάρχουσι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τὰ Θέρμα.

ΠΥΡΡΑ ἀρχαιοτάτη πρὶν πόλις εἰς τὸν δεξιὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Καλλονῆς πλησίον τοῦ Βασιλικιώτου, ὅπου σῶζονται ἐντὸς τῆς θαλάσσης τὸ καταποντισθὲν πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ. συμβάντος τὸ 231 Π. Χ. καὶ μικρὰ ἐρείπια τοῦ ἐπὶ λόφου ὑπάρχοντος πρὶν φρουρίου· σήμερον εἶναι μόνον λιμὴν μετ' ἀποθηκῶν τινων.

Οἱ κάτοικοι τῶν πέντε τούτων χωρίων κυρίως εἶναι γεωργοί, ἀλιεῖς, κτηματῆαι, ὀλίγοι ἐμποροὶ καὶ τεχνῖται.

Η'.

Τὰ νοτιοδυτικῶς τοῦ κόλπου Καλλονῆς κείμενα χωρία.

Ἀπὸ τῶν χωρίων Βασιλικῶν διαπορθμεύσαντες τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς καὶ διαβάντες εἰς τὸ ἀντίπεραν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος, ἀπαντῶμεν τὴν θέσιν Ἀποθηκαί· λιμὴν πολλῶν χωρίων· ἀντικρὺ τούτων ὑπάρχει καὶ νησιδίον. Δύο δὲ ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης ἄνω ὑπάρχουσι τὰ τέσσαρα ἀκόλουθα χωρία μὲ 7,500 κατοίκων.

Ἄγρα χωρίον ἀπέχει τῆς πρωτεῦς Μυτιλήνης 13 ὥρας, ἔχει 330 οἰκίας· αἱ μὲν διακόσιαι πενήντα

εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ ὀγδοῇντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Δημήτριος καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Μεσότοπος μὲ 300 οἰκίας· αἱ μὲν διακόσιαι ἐξήντα εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ σαράντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίας ἔχει δύο· τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου καὶ ἅγιος Δημήτριος καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Ἐρεσσὸς κωμόπολις ἀξιόλογος ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 14 ὥρας μὲ 670 οἰκίας, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν ἐξακόσιαι εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ ἐβδομήντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίας ἔχει τρεῖς, τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην· ἔχει δὲ Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Ἡ Ἐρεσσὸς ἔχει ἀγορὰν εἰς τὸ κέντρον, φωτιζομένην διὰ φανῶν καὶ σκιαζομένην ὑπὸ μεγίστου πλατάνου· ἐν τῇ μέσῃ ταύτης εἶναι τὸ ὀθωμανικὸν τέμενος καὶ σχολεῖον· εἰς τὰ πλάγια τῆς ἁγίας Εἰρήνης εἶναι τὰ λαμπρὰ χριστιανικὰ σχολεῖα καὶ πλησίον τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου εἶναι τὸ Παρθεναγωγεῖον· εἰς αὐτὰ εὐρίσκεται μέγιστος μαρμαρίνος τετράγωνος λίθος, ἀγαλμάτια καὶ ἐπιτύμβια διάφορα· ὑπάρχει δὲ ἐκεῖ λίθος μὲ ἐπιγραφὴν **ΗΓΝΩΜΗΤΟΥ ΔΗΜΟΥ**· ἐπισύροντα τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν προσοχὴν τῶν περιηγητῶν· ὥς καὶ εἰς διάφορα μέρη πέριξ καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπάρχουσι διάφοραι ἐπιγραφαί.

Προχωροῦντες πρὸς τὸν κάμπον ἀπὸ τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως μετὰ 1/2 ὥραν, φθάνομεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐκεῖ βλέπομεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς βουνοῦ, τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ εἰς τὴν ὑπώρειαν αὐτοῦ πλείστα ἄλλα ἐρείπια· αὐτόθι ὑπάρχει καὶ ὁ ἀρχαῖος λιμὴν, ὅ-

στις προφυλάττεται ἐκ τοῦ νοτίου ἀνέμου διὰ προυχώματος καὶ νησιδίου· νῦν δὲ εἶναι κεχωσμένος δι' ἄμμου καὶ πετρῶν.

Παραλίως αὐτόθι ὀλίγον τι μακρὰν ὑπάρχει τὸ ἐξωκλήσιον ἅγιος Ἀνδρέας ἐνθα αὐτόθι σώζεται ὁ τάφος αὐτοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, ὑμνογράφος καὶ συντάκτης τοῦ Μεγάλου κανόνος.

Μακρὰν τῆς Ἑρεσσοῦ 1/2 ὥραν ὑπάρχει τὸ Μονήδριον Πιθάριον ἔχει ἓνα Ἱερομόναχον καὶ ἓνα μοναχόν.

Σίγριον μακρὰν τῆς Ἑρεσσοῦ 2 ὥρας καὶ τῆς Μυτιλήνης 16 μὲ φρούριον ἐπὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου· ἐξωθεν δὲ πρὸ τοῦ φρουρίου ὑπάρχουσι 150 οἰκίαι δλαὶ ὀθωμανικαὶ ἐνθα καὶ ἡ ἀγορά. Εἶναι ἔδρα Ἰποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν.

Τὸ Σίγριον ἔχει λιμένα εὐρυχωρότατον προφυλαττόμενον ἀπὸ τοῦ νησιδίου Νησιώπη ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ πολύχροος καὶ κινητὸς φανός. (Φάρος)

Πλησίον τοῦ Σιγρίου ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας διακρίνονται τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀντίσσης.

Μεταξὺ Ἑρεσσοῦ καὶ Σιγρίου ὑπάρχουσι εἰρεπία ἐνθα λέγουσιν ὅτι ἦτο ἡ ἀρχαία πόλις Λέσβος καὶ τι ἐξωκλήσιον τῆς Παναγίας· πλησίον δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ θέσις Λάψαρνα ἐνθα ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι τινὲς οἰκίσκοι.

Τὸ κύριον πρὶόν τῶν μερῶν αὐτῶν εἶναι βαλανίδια, διὰφοροι ὀπῶραι· ὡς σῦκα, σταφύλια κτλ. καὶ πάμπολλα πρόβατα. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ξενιτεύονται εἰς διάφορα μέρη ὡς Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην. . . μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΗΘΥΜΝΗΣ.

Α'.

ΚΑΛΛΟΝΗ.

Τὰ χωρία τῆς Καλλονῆς κεῖνται εἰς τὸ ἀριστερόν μέρος τοῦ ὁμωνύμου κόλπου καὶ εἶναι 7, μὲ 5,000 κατοίκους.

Ἀχυρῶν κωμόπολις εὕρισκομένη ἐν μέσῳ πεδιάδος μακρὰν τῆς πρωτεῦ. Μυτιλήνης 5 ὥρας ἔχει 540 οἰκίας δλας χριστιανικὰς· εἰς τὸ μέσον ῥέει χεῖμαρρός τις· ἔχει δὲ ἀγορὰν ἀξίαν λόγου φωτιζομένην διὰ φανῶν. Εἶναι ἔδρα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης καὶ ἄλλων ἀρχῶν· ἐκκλησίας ἔχει δύο ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ὅπου εἶναι ἡ Μητρόπολις καὶ ἡ κατοικία τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ· σχολεῖα ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρέων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Βορειοδυτικῶς πλησίον τῆς Ἀχυρῶνος εἰς τὸ χωράφιον τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἔδρυσε ἡ Μονὴ τοῦ Λειμῶνος αἰτήσῃ τῶν ἐπαρχιωτῶν λιθοκτιστον, ὡραίαν σχολὴν τὸ 1886 ὑπὸ τὸ ὄνομα Λεϊμωνιάς εἰς θέσιν τερπνὴν· ἔχει αὕτη οἰκήματα κατάλληλα διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους. Εἰς δὲ τὸ ἄκρον τοῦ χωραφίου τούτου ὑπάρχει παλαιὸν ἐκκλησίδιον ἅγιος Ἰσίδωρος.

Χρονολογείται ἡ μετάθεσις τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης ἐκ Μολύβου εἰς Ἀχυρῶνα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου. Ἐγένετο δὲ παρανάλωμα τοῦ πυρὸς τὸ 1843 μετὰ ταῦτα δὲ ἀνεκκινήθη.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος πρὸς βορρᾶν πλησίον εἰς τὸ Τσεφλύκιον τοῦ Δεσπότης κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τῆς παλαιᾶς πόλεως Ἀρίσθης εἰς θέσιν καλουμένην Π α λ α ῖ ο κ α σ τ ρ ο ν .

Ἡμίσειαν δὲ ὦραν μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος ὑπάρχει ὁ λιμὴν ὄλων τῶν χωρίων τῆς Καλλονῆς, ἁγία Ἀννα ἐνθα καὶ ἐξωκλήσιον ὁμώνυμον.

Δάφεια χωρίον πλησίον τῆς Ἀχυρῶνος ἔχει 180 οἰκίας ἐξ' ὧν ἑκατὸν τριάντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ πενήντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν δ' ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Σουμούρια ἢ Ἐσω-Μεριά· ἔχει 25 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικάς.

Πλησίον τοῦ Ἐσω-Μεριά πρὸς τὸ γυναικεῖον Μοναστήριον ὑπάρχει θέσις τις Φάραξ λεγομένη ἥτις πρὸ χρόνων ἦτο χωρίον ἐνθα ἐγεννήθη ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος.

Τσομαῖλι ἢ ἅγιος Κοσμάς· ἔχει 30 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικάς.

Ἀργεανὰ χωρίον ὑπὸ ὀθωμανῶν κατοικοῦμενον· ἔχει 40 οἰκίας.

Κεράμιον χωρίον χριστιανικόν· ἔχει 120 οἰκίας, ἐκκλησίαν τὸ Γενέθλιον ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Παπιανὰ πλησίον τοῦ λιμένος· ἔχει 100 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς, ἐκκλησίαν ἅγιος Νικόλαος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ πρὸς δυσμὰς πλησιέστερον βουνὸν καλεῖται Ἰσσα, πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχει θέσις τις Κ α λ ῆ Λ α γ κ ᾶ δ α καλουμένη ὅπου φαίνονται ἀρχαῖα ἐρείπια· ὁμοίως καὶ εἰς τινα λόφον Π ρ ο φ ῆ τ η ς Ἡ λ ῖ α ς φαίνονται ἐρείπια φρουρίου.

Ἡ πεδιάς (κάμπος) τῆς Καλλονῆς εἶναι ἐκτεταμένη, λίαν πλουσία καὶ γόνιμος καὶ πάντα ὅσα παράγει εἶναι ὠραῖα καὶ φύσει γλυκύτατα, ὡς σταφύλια, σῦκα, σησάμιον, ὄσπρια, παράγει δὲ καὶ βαμβάκια.

Ὁ δὲ οἶνος τῆς Καλλονῆς εἶναι ἀξιόλογος καὶ ὁ κόλπος αὐτῆς παράγει πολλοὺς ἰχθῦας πολυειδεῖς καὶ παντοῖα ὀστρακοδέσματα.

Β'.

ΑΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ ΤΟΥ ΛΕΙΜΩΝΟΣ.

Ἀνωθεν τῶν χωρίων Ἀχυρῶνος καὶ Δαφίων βορειοδυτικῶς δ' 1/2 ὥρας τῆς Μυτιλήνης μακρὰν, ὑπάρχουσι τὰ ἱερὰ Μοναστήρια, τῶν Ἀνδρῶν καὶ Γυναικῶν, τὰ ὅποια ἀπέχουν τὸ ἐν ἐκ τοῦ ἄλλου ἡμίσειαν ὥραν.

Τὸ ἀνδρῶν κεῖται πρὸς δυσμὰς τῶν Δαφίων ἐπὶ ὀροπεδίου τινὸς 1/2 ὥραν μακρὰν, καλῶς ὠκοδομημένον καὶ ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ Μοναστηρίου ἔχει ναὸν περικαλλῆ σπανίας κατασκευῆς μετ' ὠραιστάτων πολυπληθῶν εἰκόνων κτλ. πρὸς τιμὴν τῶν Ταξιάρχων· ἔχει 10 Ἱερομονάχους καὶ 40 Μοναχοὺς.

Τὸ δὲ Γυναικεῖον 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ ἀνωθεν βορειοανατολικῶς καὶ 15 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν τῶν

Δαφίων κείται εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν ὄρους τινός· εἶναι δὲ καλῶς τετειχισμένον· Ναὸν ἔχει ἀρχαῖον τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· αἱ δὲ ἐν αὐτῷ Μοναχαὶ εἰσι νῦν 25.

Τὸ μὲν Ἀνδρῶν καλεῖται τοῦ Λειμῶνος τὸ δὲ Γυναικεῖον τῆς Μυρσηνιωτίσσης καὶ τὰ δύο εἶναι «Σταυροπηγιακὰ» δηλ. ἐξαρτώμενα ἀμέσως ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀνφοδομήθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, ἀνδρὸς ἐντοπίου αὐτῶν τῶν μερῶν τὸ 1526 M. X.

Ἡ Μονὴ αὕτη τοῦ Λειμῶνος κατέχει εὐρὺ χῶρον ἐν λεκανοπεδίῳ πανταχόθεν ὑπὸ βουνῶν, ἀποληγόντων εἰς τρεῖς κορυφάς· διαίρεται δὲ αὕτη εἰς τρία συνηνωμένα μέρη, περιλαμβάνουσα ἀμύπολλα κελλία καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κυρίως τετραγώνου αὐτῆς ὑψοῦται ὠραία ἐκκλησία ἔχουσα ρυθμὸν Ἀγιορήτικον, ἧς ἡ οἰκοδομὴ ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων οἰκοδομήθη τὸ 1795 ἔτος· τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ὁ νάρθηξ αὐτῆς περικυκλοῦνται ὑπὸ τοιχογραφιῶν ἀξιοσημειώτων καὶ εἰκότων ὠραιότητων πολυπληθῶν· εἰς τὴν πρώτην εἴσοδον τῆς καθ' ἑαυτοῦ μονῆς, ὑπάρχουσι κελλία διὰ τοὺς ἐρχομένους προσκυνητὰς καὶ διὰ τοὺς ἀσθενούντας μοναχοὺς καὶ ἱερομένους ἔχοντας καλὴν διατήρησιν παρὰ τῶν νοσοκόμων καὶ ἐπίσκεψιν τακτικὴν παρὰ τοῦ ἱατροῦ τῶν Μονῶν. Ἐξῶθεν τῆς περιοχῆς ταύτης πρὸς βορρᾶν ὀλίγον τι μακρὰν ὑπάρχει τὸ Νεκροταφεῖον (Κοιμητήριον) καλῶς περιτειχισμένον, ἔχον παρεκκλήσιον ἢ κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.

Ἀπέθανε δὲ οὗτος ὁ ἀείμνηστος, ὁ ἐνάρετος καὶ ὁσιος Ἰγνάτιος τὴν 14 Ὀκτωμβρίου τὸ 1568 καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς γυναικείας Μονῆς· ὁ τάφος αὐτοῦ σώζεται ἔτι καὶ νῦν, ὡς καὶ ἡ Ποιμαντικὴ Ῥα-

βδος καὶ τὸ ποτήριον ὅπερ μετεχειρίζετο· ἡ δὲ ἁγία αὐτοῦ **Κάρα** φυλάττεται μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας ἐν τῇ τῶν ἀνδρῶν μονῇ ὑπενθυμίζουσα πάντοτε τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν φιланθρωπίαν ἀνδρός εὐεργετικωτάτου εἰς ἅπαντας τοὺς Λεσβίους.

Ἡ Μονὴ αὕτη τοῦ Λειμῶνος ἔχει καὶ Βιβλιοθήκην οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Γαίας, ἀγρούς, ἐλαιῶνας, πρόβατα καὶ ἀγέλας ζώων καὶ κήπους πολλοὺς καὶ καλὰς μετ' ἀφθόνων ὑδάτων.

Μετόχια ἔχει δύο· τὸ μὲν κατὰ τὴν ἁγίαν Παρασκευήν, λεγόμενον Χωλοπαίδι τὰ κτήματα τοῦ ὁποῦ ἀφιερώθησαν παρὰ τινος χωλοῦ παιδὸς ἐντοπίου Κλεόπα ὀνομαζομένου· τὸ δὲ εἰς τὸν κάμπον τῆς Καλλονῆς λεγόμενον Τριάντα.

Οἱ Ἱερομόναχοι τῆς μονῆς, ἐκτελοῦν τὰ τῆς Θρησκείας καθήκοντα καὶ ἐπιστατοῦσι εἰς τὰ τοῦ Μοναστηρίου συμφέροντα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Καθηγουμένου δηλ. Ἀρχηγοῦ τῶν Μονῶν καὶ οἱ Μοναχοὶ (Καλλόγεροι) καταγίνονται εἰς γεωργικὰς ἐργασίας.

Αἱ δὲ Μοναχαὶ (Καλλογραῖται), φιλοπόνως ἐνασχολοῦνται καὶ αὐταὶ εἰς τὰ γυναικεῖα ἐργόχειρα καὶ εἰς τὰ τῆς Θρησκείας καθήκοντα, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Καθηγουμένης αὐτῶν καὶ τις ἱερεὺς Πνευματικὸς λεγόμενος ἐκ τοῦ ἀνδρώου Μοναστηρίου, ὑπάγει τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς καὶ ἱεουργεῖ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Θεοτόκου.

Δὲν συγχωρεῖται κατὰ τὴν Διαθήκην τοῦ ἱδρυτοῦ τῶν Μονῶν τούτων, νὰ εἰσέλθῃ οἰαδήποτε γυνὴ εἰς τὸ ἀνδρῶν Μοναστήριον δι' οὐδενὸς λόγου οὔτε εἰς τὸ γυναικεῖον ἀνὴρ.

Ὁ ἅγιος οὗτος Ἰγνάτιος πρὶν ἐλέγετο Ἰωάννης· ἦτον ἐκ τοῦ ἐκεῖ πλησίον ἐρημομένου χωρίου Φάραγξ, ἐγεννήθη δὲ τὸ 1492 Μ. Χ. ἦτον τέκνον πτωχῶν γονέων, ἀλλὰ λίαν εὐσεβῶν, οἵτινες εἶχον φροντίσει νὰ ἀναθρέψωσι τὸν παῖδα αὐτῶν « ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου » διὸ καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς Μηθύμνης τιμῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἰγνατίου, ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης νυμφευμένον ὄντα· ἀφοῦ μετὰ τινα ἔτη ἐτελεύτησεν ἡ σύζυγός του, ἀποδέχεται τὸν Μοναχικὸν βίον μετὰ τοῦ πατρὸς του Μανουὴλ Ἀγαλιανοῦ καὶ τοῦ μόνου υἱοῦ του Μεθοδίου καὶ ἰδρύει τὰ δύο Μοναστήρια, τὰ ὁποῖα ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐπληρώθησαν μοναζόντων καὶ μοναζουσῶν. Τότε δὲ ἀποθανόντος τοῦ Ἀρχιερέως Μηθύμνης, ἐκλογὴ τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ κοινῇ ψήφῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Συνόδου, προχειρίζεται διαδοχὸς του, ὁ ἥδη μεγάλην φήμην κεκτημένος καὶ ἐπὶ χριστιανικαῖς ἀρεταῖς διαλάμπων Ἰγνάτιος ὁ ὁποῖος μετ' ἄκρας δυσκολίας δεχθεὶς τὸ ὑψιστον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα τὸ 1530 Μ. Χ. Μέχρι δὲ βαθέως γήρατος θεαρέστως ἐποίμαινε τὸ λογικὸν ποιμνιὸν του· μετὰ ταῦτα ἀποσυρθεὶς εἰς τὰς ἱερὰς Μονὰς καὶ ἀσκητικῶς διελθὼν τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τὸ 1568 Ὀκτωβρίου 14· καταλιπὼν Διαθήκην περὶ τῆς διοικήσεως τῶν Μονῶν αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰγνατίου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μανουὴλ, διηύθυνεν ὁ υἱὸς του Μεθόδιος. Οὗτος δὲ κομίζων εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὰ ἀποστελλόμενα συνήθη δῶρα, ἐπιστρέφων εἰς τὰ ἴδια, ἐπὶ τρικυμίας ναυαγῆσας (λέγουσι), ἐπνίγη ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου πλησίον καὶ κατέναντι τοῦ Μολύβου, Ἀκρωτηρίου Λεκτοῦ (βαμβᾶ), ὅπου οἱ κάτοικοι εὐρόντες τὸ λείψανόν του, ἐντίμως ἐνεταφίασαν αὐτὸ σεβόμενοι τὸν τάφον τοῦ μέχρι σήμερον.

Ἡ Διαθήκη τοῦ πατρὸς του καὶ τοῦ πάππου του σώζονται ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος καὶ διάφορα ἄλλα ἐγγράφα ἐντὸς τοῦ Σκευοφυλακείου μετ' ἄλλων πολλῶν ἀρχαίων ἐγγράφων καὶ βιβλίων ἀφιερωμένων παρὰ πολλῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Κατ' ἔτος δὲ τὴν 14 Ὀκτωβρίου γίνεται ἑορτὴ πάγκοινος ὑφ' ὅλων τῶν χωρίων τῆς Μηθύμνης δι' ἀγρυπνίας ὁλονυκτίου ὅπου ἦν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος.

Γ'.

Ἀγία Παρασκευὴ μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος πρὸς βορρᾶν· ἔχει 750 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν ὁ Ταξιάρχης καὶ Σχολαρχεῖον Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Πρὸς δυσμὰς αὐτῆς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ παρακειμένου λόφου ὑπάρχει Σπήλαιον τεχνητὸν πελεκημένον ἐντὸς μαλακοῦ βράχου ἔνθα ὑπάρχει Ναίδιον ἀξιοσέβαστον, τιμώμενον ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς· αὐτόθι εἶναι καὶ τὸ Νεκροταφεῖον.

Ἡμίσειαν δὲ ὥραν μακρὰν πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει τόπος φαραγγώδης ἐλαιοφόρος καὶ παραπόταμος ὀνομαζόμενος Κρεμαστὴ δι' ἧς καταρρέει ὁ ἐκ τοῦ Λεπετύμνου κατερχόμενος καὶ εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς εἰσβάλων ποταμός· πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἐρημοκλήσιον ἅγιος Θεράπων· αὐτόθι ὑπάρχει γέφυρα τοξοειδὴς ἱκανῶς ὑψηλὴ χρησιμεύουσα εἰς διάβασιν τῶν ὁδοιπορούντων κατὰ τὰς πολυβρόχους τοῦ χειμῶνος ἡμέρας· εἶναι δὲ πλησίον τοῦ Μετοχίου Χωλοπαϊδῆ.

Κολομηδάδος βορειοδυτικῶς τῆς ἀγίας Παρασκευῆς ἔχει 160 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Κολομηδάδου πρὸς τὸν δρόμον Μανδαμάδου, ἀπαντᾶται ἐρημοκλήσιον ἅγιος Παντελεήμων πλησίον αὐτοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν φαίνονται δύο ὑψηλοὶ βράχοι, κείμενοι ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν· λέγεται δὲ ὅτι τὸ πᾶλαι Μηθυμναῖός τις ἀθλητὴς ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς βράχου εἰς τὸν ἄλλον· διὰ τοῦτο ἐπονομάζεται τὸ μέρος τοῦτο πῆδημα τοῦ Δράκου.

Κλαπάδος μὲ 60 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικὰς.

Στύψις ἔχει 400 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν· σχολεῖα δὲ τῶν ἀρρένων Ἡμισχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν καὶ θηλέων.

Υψηλομέτωπον ἔχει 240 οἰκίας· αἱ ἑκατὸν ἐβδομήντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἐβδομήντα ὀθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον.

Ἐξω τοῦ χωρίου εἰς τινα θέσιν ἀναβρῦει διαχυγὲς καὶ ψυχρὸν ὕδωρ χυνόμενον ἐντὸς δεξαμενῆς ἐκ στόματος πετρίνου λίθου λεγομένου Ἀσλάνης σκιαζόμενος ὑπὸ μεγάλων καὶ παλαιῶν πλατάνων· καθὼς καὶ ἡ Ποταμὴ αὐτὴ καὶ ἄνωθεν ἡ Γανὰ ὑγιαίστερον καὶ διαχυγέστερον.

Δ'.

Τὰ βορ-ἀνατ. τοῦ Λεπετύμνου ὄρους ὑπὸ ῥια χωρία.

Γέλζα χωρίον ἔχον 230 οἰκίας· αἱ μὲν ἑκατὸν ἐξήντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἐβδομήντα ὀθωμανικαὶ.

καὶ ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Μανδαμάδος κωμόπολις κειμένη ἐντὸς μετρίως κοιλάδος καὶ ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 5 ὥρας ἔχει 700 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Βασίλειος καὶ 8 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν αὐτῆς ὁ Ταξιάρχης· σχολεῖα δὲ ἔχει· Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς.

Ὁ Ταξιάρχης εὐρίσκεται βορειοδυτικῶς τοῦ Μανδαμάδου εἰς μέρος πεδινὸν καλούμενον Λεσβάδος, τὸ ὁποῖον ἔχει σχῆμα Μονηδρίου μετὰ περιοχῆς καλῶς περιτετελισμένης καὶ περὶ αὐτῆς Κελλία· εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τῆς εὐρυχωροῦ περιοχῆς ὑπάρχει ὁ ὠραιὸς καὶ περικαλὴς Ναὸς αὐτοῦ, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχηστρατήγου Μιχαήλ, (ὅστις ἀνικοδομήθη τὸ 1882). Ἐντὸς τοῦ ναοῦ δεξιὰ εἰς τὸ ἱερὸν εἰκονοστάσιον φαίνεται ἐν Προσκυντηρίῳ ἡ ἐξ ἐβένου Εἰκὼν τοῦ Ταξιάρχου, ὄντος ἐνόπλου καὶ φέροντος στέφανον ἐπὶ κεφαλῇς κεχρυσωμένον.

Συνέρχονται δὲ πολλάκις τοῦ ἔτους πολλοὶ καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς χάριν εὐλαβείας· τελεῖται δὲ πανήγυρις πάγκοινος τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ καὶ τῶν Μυροφόρων.

Κάτωθεν δὲ τῆς περιοχῆς ταύτης ὑπάρχει τὸ Νεκροταφεῖον καὶ πλησίον ὁ κῆπος τοῦ Ταξιάρχου καὶ ἐγγὺς ἀγίασμα ἐκ τῆς ἀρχαίας βρύσεως· λέγουσιν ὅτι πρὸ χρόνων ἡ περιοχή αὕτη ἦτο Μετόχιον, τῆς ἐν Μολύβῳ (Μηθύμνης) μονῆς ἀρχαίας.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μανδαμάδου πρὸς μεσημβρίαν ὑπῆρχε πρὸ χρόνων χωρίον ὀθωμανικὸν λεγόμενον Μανούλος καὶ κάτωθεν εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἐρημοκλήσιον ὁ ἅγιος Θωμᾶς.

Μακρὰν δὲ 3/4 τῆς ὥρας ἐκ τῆς κωμοπόλεως εἶναι ἡ θέσις Π λ α τ ἄ ν η ἔχουσα διάφορα περιβόλια καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐκκλησίαν ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὅπου (ὡς λέγουσι) ἦτο ἐκεῖ ἡ Μητρόπολις τῆς ἀρχαίας πόλεως Α ἱ γ ε ρ ο ς· σώζεται δὲ καὶ ναίδιον ἁγία Μαρίνη ἐνθα φαίνονται πολλὰ ἐρείπια, τάφοι πέτρινοι κτλ.

Πρὸς ἀνατολὰς μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μανδαμάδου εἰς τὸ παράλιον ὑπάρχει ἀρχαῖον ναίδιον ὁ ἅγιος Στέφανος πόλις πρὶν ἐνθα σώζεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ἐπὶ τινος μαρμαρίνης πλακῆς. Ο ΔΑΜΟΣ Ο ΒΟΓΙΩΝ, ΑΝΤΙΝΟΔΟΡΩ, ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΚΟΙΝΑ ΑΝΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΑΡΕΤΑΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΑΥΤΗΝ.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Μανδαμάδου 1 1/2 ὥραν μακρὰν εἶναι ὁ Παλαιὸς λιμὴν καὶ βορειοδυτικῶς τούτου ὁ Νέος (Γενί-λιμάν) ὁ δὲ νεώτατος λιμὴν αὐτοῦ εἶναι νῦν ὁ Ἀσπροπόταμος ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχων τοῦ Μανδαμάδου. Μεταξὺ δὲ τούτων εἶναι ὁ Ἀνοικτός πρὶν πόλις ἀρχαία καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ Μυριάδρα.

Κουκμῆδος χωρίδιον ὠθωμανικὸν μὲ 20 οἰκίας βορειοανατολικῶς τοῦ Μανδαμάδου.

Κάπη ἔχει 280 οἰκίας· αἱ μὲν ἑκατὸν ὀγδοῇντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἑκατὸν ὠθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Κλειὼ πλησίον τῆς Κάπης ἔχουσα 260 οἰκίας, ἑκατὸν ὀγδοῇντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ὀγδοῇντα ὠθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν ἡ ἁγία Τριάς καὶ σχολεῖον.

Ξ'.

Τὰ εἰς τὴν βόρειον ὑπώρειαν τοῦ Λεπετύμνου χωρία.

Συκαμνιά χωρίον μακρὰν τῆς Κλειοῦς μίαν ὥραν μὲ 270 οἰκίας· διακόσται δέκα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἐξήνται ὠθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν τὴν Μεταμόρφωσιν καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Κάτωθεν τοῦ χωρίου δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν ὑπάρχει ὁ λιμὴν.

Χάλιξ πρὸς δυσμὰς τῆς Συκαμνιάς, μὲ 80 οἰκίας· ἐξήντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ εἴκοσιν ὠθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.

Ἀργενος πλησίον τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου ἔχει 140 οἰκίας· ἑκατὸν εἴκοσι χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιν ὠθωμανικὰς. ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Βαφειὸς μὲ 90 οἰκίας, ἐξηνταπέντε χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιπέντε ὠθωμανικὰς· ἐκκλησίαν δὲ ἡ ἁγία Παρασκευή.

Μόλυθος (τὸ πάλαι Μήθυμνα) πόλις παράλιος ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 10 ὥρας, εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου ἐφ' ὑψηλῆς καὶ εὐαέρου θέσεως, ἀντικρυ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἀνατολῆς Β α μ β ᾱ. ἔχει 1,000 οἰκίας· πεντακοσίας χριστιανικὰς καὶ πεντακοσίας ὠθωμανικὰς. Λιμένα ἔχει μικρὸν καὶ ἀγορὰν ἄνω καὶ κάτω, φωτίζομένην διὰ φανῶν· τὸ δὲ φρούριον αὐτῆς κεῖται ἐπὶ λόφου ὡς καὶ μέρος τῆς πόλεως.

Εἶναι ἔδρα Ὑποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν· ἐκκλησίας τὸν Ταξιάρχην, τὸν ἅγιον Παντελεήμονα καὶ

τὴν ἁγίαν Κυριακὴν· σχολεῖα δὲ· Σχολαρχεῖον Προκαταρκτικὸν τῶν ἁρρένων, Παρθεναγωγεῖον καὶ δύο ὀθωμανικά ἁρρένων καὶ θηλέων.

Δεκαπέντε λεπτά τῆς ὥρας πρὸς δυσμὰς τοῦ Μολύβου ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τῆς Παναγίας Ἐλεομονήτριας ἔνθα καὶ ὕδωρ ὑγιέστατον.

Οὐχὶ μακρὰν τοῦ Μολύβου πρὸς τὴν βορειοανατολικὴν παραλίαν εἶναι ἡ ἐξοχὴ Νεπταλοῦ μετ' ἀμπελώνων ἔνθα ὑπάρχουσι καὶ τὰ μεταλλικὰ ἀρχαῖα Θερμά ὕδατα καὶ πλησίον αὐτῶν ἐκκλησιδίον τι.

ΣΤ'.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου κείμενα τελευταῖα χωρία.

Πέτρα χωρίον παράλιον μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μολύβου πρὸς δυσμὰς· ἔχει 160 οἰκίας, ἑκατὸν σαράντα χριστιανικάς καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικάς, ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου ἐπὶ μονολίθου ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου· ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἁρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Ὁ εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου ἀνυψούμενος ὀγκωδέστατος μονόλιθος καὶ τὸ ἐρ' αὐτοῦ Ναίδιον τῆς Παναγίας ἔχει ὕψος 114 λιθίνων σκαλιστῶν ἀναβαθμίδων· ἐν αὐτῷ δὲ καὶ φρέαρ τι· κάτωθεν εἶναι τὰ ἐκκλησιδία ἅγιος Γεώργιος καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, εἰς θέσιν Φόρος.

Ἀχιλλειοπηγάδα χωρίδιον ἄνωθεν τῆς Πέτρας μετ' 16 οἰκίας ὀθωμανικάς.

Πετριτσίκι μετ' 60 οἰκίας, σαράντα χριστιανικάς καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικάς· ἐκκλ. ἁγίαν Κυριακὴν.

Λαθιῶν μετ' 100 οἰκίας χριστιανικάς ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ Σχολεῖον τῶν ἁρρένων.

Σκουτάρος μετ' 180 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς ἐκκλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον.

Φύλζα ἔχει 420 οἰκίας· τριακοσίας οἰκοσι χριστιανικάς καὶ ἑκατὸν ὀθωμανικάς· ἐκκλησίαν ὁ Ταξιάρχης καὶ σχολεῖα· Ἡμισχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἁρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Λειμῶνος Μοναστηρίου κεῖται τὸ ὄρος Πύλαιον (νῦν δὲ ἐρημοπούλαια) ὅπου κατὰ τινες αὐτόπτας καὶ ἔγνη ἐρείπιων, δεξαμεναὶ καὶ φρέατα σώζονται παλαιά· εἰκάζεται ὅτι ἦτο πόλις.

Ἀνεμώτζα ἔχει 220 οἰκίας· ἑκατὸν πενήντα χριστιανικάς καὶ ἐβδόμηντα ὀθωμανικάς· ἐκκλησίαν τὴν Μεταμόρφωσιν καὶ σχολεῖον τῶν ἁρρένων.

Τσουκαλοχώριον ἔχει 460 οἰκίας· διακόσιās ἐξήντα χριστιανικάς καὶ διακοσίας ὀθωμανικάς· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἁρρένων. Καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπάρχει παλαιὸν ἐκκλησιδίον τῆς Παναγίας ἀξιοσέβαστον παρὰ πάντων.

Πλησίον τοῦ χωρίου μεσημβριοανατολικῶς ὑπάρχει τὸ Νεκροταφεῖον καὶ ἐκκλησιδίον ἅγιοι Ἀπόστολοι· 3/4 δὲ τῆς ὥρας μακρὰν εἶναι ὁ λιμὴν πρὶν ἀσφαλῆς, σήμερον δὲ τὸ στόμιον αὐτοῦ εἶναι κεχωσμένον· λέγεται Κάλος λιμὴν καὶ τσαμούρ-λιμάν βορειοδυτικῶς εἶναι ὁ λιμὴν Κόκκινα· οὐχὶ μακρὰν τὸ Παλαίόκαστρον ὅπου φαίνονται στήλαι καὶ ἐρείπια φρουρίου ἀρχαίας πόλεως.

Τελώντζα κωμόπολις· ἔχει 700 οἰκίας ὅλας χριστιανικάς· ἐκκλησίας δύο· τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν· ἔχει Σχολαρχεῖον

Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Μακρὰν τῶν Τελωνίων 1 1/4 τῆς ὥρας εἶναι ὁ λιμὴν Γαθαθαῶς, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τούτου ὑπάρχουσι τὰ καθαρτικὰ ὕδατα τῆς Λεῖτας λεγόμενα καὶ κατ' Αὐγουστον πολλοὶ ἐπισκέπτονται αὐτὰ πρὸς θεραπείαν τῶν.

Οἱ Τελωνιάται περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου καταβαίνουν εἰς τὸν κάμπον οἰκογενεικῶς καὶ διαμένουν μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου πρὸς σύναξιν τῶν βαλανιδίων καὶ ὀπωρῶν τῶν.

Ζ'.

ΤΟ ὙΨΗΛΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἡ Μονὴ τοῦ Ὑψηλοῦ Μοναστηρίου κεῖται ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους Ὁρδύμνου μακρὰν τῆς Μυτιλήνης 14 ὥρας, πλησίον τῶν Τελωνίων καὶ Ἐρεσσού· ἢ πρὸς τὴν Μονὴν ἀνάβασις ἀπὸ τοὺς πρόποδας ἀπαιτεῖ χρόνον δεκαπέντε λεπτά τῆς ὥρας.

Ὁ Ὁρδύμνος εἶναι σειρά τραχέων βουνῶν καὶ γυνῶν, καταληγόντων βορείως μὲν εἰς τὸν λιμενίσκον Γαθαθαῶ, νοτίως δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σιγρίου καὶ νοτιανατολικῶς μέχρι τῆς Ζήθρας.

Εἰς τὸ Ὑψηλὸν τοῦτο Μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, μονάζουσι 7 ἱερομόναχοι καὶ 20 μοναχοί.

Ἡ Μονὴ αὕτη ἔχει περιφέρειαν μικράν, ὀλίγα κελία ὡς καὶ βιβλιοθήκην κτλ.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Μονῆς εἶναι τὸ Νεκροταφεῖον καὶ ἐν αὐτῷ παρεκκλήσιον τῶν ἁγίων Πάντων ἀξιοθέατον διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὰς ἐν αὐτῷ τοιχογραφίας.

Μετόχια ἔχει δύο· τὸ μὲν λέγεται Κέραμος· τὸ δὲ Χριστὸς πρὸς τὴν Ἐρεσσὸν· κέκτηται γαῖας πετρώδεις καταλλήλους διὰ βαλανοφυτίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Ζήθρα χωρίον μὲ 50 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς καὶ ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Νικόλαος.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ εὐρίσκονται πλεῖστα οἰκίαι ἐρημωμέναι, δεικνύουσαι ὅτι ἐνταῦθα ποτὲ ἦτο μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις.

Ὀλίγον τι μακρὰν τῆς Ζήθρας, ὑπάρχει ἡ ἐρημωμένη Μονὴ Κρεκόπος ἐνθα ὑπάρχουσι νῦν δύο Μοναχοί· καὶ 1/4 μακρὰν τὸ ἐρημωμένον γυναικεῖον Μονῆδριον Περὶ βολῆ μετὰ 3ῶν Καλογραιῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑψηλοῦ Μοναστηρίου.

Βατούσα κωμόπολις ἔχει 520 οἰκίας χριστιανικὰς. ἐκκλησίας δύο τὸν Ταξιάρχην καὶ τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Φτερούντα ἔχει 240 οἰκίας· ἑκατὸν σαράντα χριστιανικὰς καὶ ἑκατὸν ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν ἁγίου Ἰωάννης ὁ Θεολόγος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ρεῦμα μὲ 60 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς καὶ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Χύδρα ἔχει 150 οἰκίας, ἑκατὸν εἴκοσιν εἶναι χριστιανικαὶ καὶ τριάντα ὀθωμανικαί. ἐκκλησίαν τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ 1889 ἔτος Μ. Χ. κατ' Ὀκτώβριον γινομένου σεισμοῦ εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἐβλάθθησαν τὰ χωρία Μεσότοπος, Ἄγρα, Ἐρεσσός, Τελώνια, Ὑψηλὸν Μοναστήρι, Ρεῦμα, καὶ Χύδρα ὡς καὶ ὁ φανὸς τοῦ ἐπὶ τῆς Νησιόπτης Σιγρίου.

Παράκοιλα χωρίον ἔχει 220 οἰκίας· αἱ ἑκατὸν τριάντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἑννεήντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο χωρίον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν παραλίαν τοῦ κόλπου Καλλονῆς, εἶναι λιμὴν ὅλων τῶν χωρίων αὐτῶν τῶν μερῶν.

 Ταῦτα εἶναι ὅλα τὰ χωρία, αἱ κωμοπόλεις καὶ αἱ πόλεις τῆς νήσου Λέσβου, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπικρατεῖ ἐν γένει σχεδὸν ὁ γεωργικὸς βίος· διότι οἱ πολλοὶ τῶν κατοίκων εἶναι ἰδιοκτῆται ἀγρῶν, ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελώνων, καλλιεργοῦντες οἱ ἴδιοι ταῦτα καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον πορίζονται. Ἄλλοι τῶν κατοίκων εἶναι ἀκτῆμονες καὶ διὰ τῆς ἐργασίας πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἄλλοι μετέρχονται διάφορα ἐπαγγέλματα· οἱ κάτοικοι ὅμως τῶν βορείων καὶ δυτικῶν χωρίων ἕνεκα τοῦ πετρώδους ἐδάφους αὐτῶν, ἀναγκάζονται νὰ ἀποδημῶσιν εἰς ἄλλα μέρη τῆς μικρᾶς Ἀσίας (ἀνατολῆς) ὡς εἰς Ἀδραμύτιον, Δικελί, Πέργαμον, Σμύρνην, Μαγνησίαν, Ὀδεμῖς, Αἰδίνιον κτλ. πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των· καὶ ἄλλοι ἐμπορεύονται ἐντε τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἀλλαχοῦ ὡς εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ῥωσσίαν, Ρουμανίαν, Αἴγυπτον κτλ.

Ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι ἐνεργητικοί, ἐπιχειρηματίαι, οἰκονόμοι καὶ φιλόμουσοι.

Ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες εἶναι ἐργατικά, οἰκονόμοι, καρτερικά, αὐστηρα κατὰ τὰ ἥθη καὶ ἐπιτιδεύονται ἀριστα εἰς ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας τὰς ἀποκαθιστώσας τοὺς οἴκους εὐτυχεῖς καὶ εὐδαίμονας.

ΤΕΛΟΣ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ

Ἰωάννης Ἀποστολίδης. Βασίλειος Βουζβούνης. Ἀνδρόφιλος Κανάραχος διδάσκαλος. Εὐστράτιος Βελισάριος. Ἀριστείδης Κρυσταλίδης. Δημήτριος Λιαπόπουλος διδάσκαλος εἰς Καγιάννι. Ν. Ποδαρίδης. Σ. Χ'. Ἀργυρίου. Γεώργιος Ι. Παπαπαναγιώτου. Π. Λευκίας. Βασίλειος Κωντῆ Βέη. Γ. Χαδουμέλη. Π. Ν. Κουρκουλῆς. Χαρίλ. Χριστοδουλίδης. Ἠλίας Παρασκευαΐδης τυπογράφος. Δημήτριος Σημανδῆρης.

ΣΚΟΠΕΛΟΥ

Πέτρος Π. Ζαργλῆς, διδάσκαλος. Παναγιώτης Στυλ. Βουγιατσῆ. Παναγιώτης Γ. Κουλαγίνης. Παπᾶ Γεώργιος Σαράντης, ἐκ Πολυχνίτου. Μαριγώ Γ. Ι. Καμάτσου. Εὐστράτιος Στυλ. Κουλαγίνης. Χ'. Γ. Χ'. Νικόλα. Δημήτριος Ἰωάννου Ἱεροψάλτης. Παναγιώτης Ε. Γάκας διδάσκαλος. Ἰωάννης Γ. Κουντουρᾶς. Εὐστράτιος Γιαννίκου Χ'. Μαλιάκα. Δημήτριος Καραματζὸς Ἰατρός. Δικατερίνη Δ. Καραματζοῦ. Μ. Χ'. Νικολάου. Θρασύβουλος Π. Κακαδέλης. Εὐρώπη Π. Εὐστρατίου Πατέ. Γρ. Παν. Χ'. Γιαννάκη. Εὐστρ. Γ. Ἀνδριάννης. Γιαννάκης Χ'. Γιάννη. Μιχαήλ Γ. Ἀρώνης. Δημητρός Ἀτράταλλη. Κωνσταντῖνος Θωμᾶ. Γρηγόριος Σαντορινιός. Γ. Κ. Γιαννίκου. Παράσχος Ἀνδριάννης. Γιαννάκης Ραχάνη. Παναγιώτης Χ'. Κωντῆ. Γεώργιος Ἰωάν. Καμπᾶς ἐξ Ἀγιάσου. Παναγιώτης Γ. Χ'. Γιαννάκης.

ΜΗΣΤΙΓΝΩΝ

Ἀρχ. Ἀνθίμος, Ἐφημέριος. Ἰωάννης Ἱερεὺς ἐν Μαν-
δαμάδω. Χριστόφορος Ἱερεὺς Θεμεῖς. Ἐλευθέριος Ν. Λα-
λαγγουρέλης. Ἀριστείδης Ἰωάννου. Νικόλαος Μπαμουλῆς
Ξενοφῶν Γ. Βαρβερῆλης. Ἀριστείδης Ἰωαννίδης ἐκ Μυ-
τιλήνης. Ἀντών. Ἐλευθερίου ἐκ Παπάδου. Νικόλαος Λε-
ωνίδου. Σχρακτινός Ν. Τριανταφύλλου.

ΠΗΓΗΣ

Εὐστρ. Δ. Τασῆς δικηγόρος. Εὐστρ. Π. Χ'. Λάμπρου.

ΚΑΤΩ - ΤΡΙΤΟΥ

Θρασύβουλος Κ. Ἀνδρέου. Σωκράτης Εὐσ. Ἀναγνώ-
στου. Νικόλ. Π. Χ''. Βαγιάνη. Χαράλ. Α. Παρασκευᾶ.
Δημήτριος Μ. Σπύρου. Δημήτριος Καραβαγγέλη.

ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Ἀριστείδης Χ. Σαμαρίδης. Παπᾶ Παναγιώτης. Ἰγνά-
τιος Κ. Σεβαστέλης. Μ. Σαράντου. Γεώργιος Θεμ. Ἰα-
τροῦ. Ε. Χ''. Γρηγορίου. Κωστής Σάββας. Παναγιώτης
Γ. Δαρατζίκης. Θεόδωρος Παπᾶ Ἐμμανουήλ. Εὐστρ. Π.
Ἰατρέλης ἐκ Πλωμαρίου. Γεώργιος Π. Παλαιολόγου. Γε-
ώργιος Παρασκευᾶ. Εὐστράτιος Κατσάνης.

ΒΑΣΙΛΕΙΚΩΝ

Χαράλαμπος Ν. Γεωργαντίδης. Γεώργιος Ε. Ζήγγας.
Γεώργιος Βασ. Ἠλία.

ΚΛΕΙΟΥΣ

Δημήτριος Εὐστρατίου. Εὐστράτιος Χριστοφίδης. Ἰω-
άννης Π. Παρασκευᾶ. Εὐστράτιος Βασ. Νάλπάνη. Ν. Α.
Κονδωνῆς. Θεοχάρης Ἀνδρέου Κωνσταντίνου. Νικόλαος
Ζ. Βαλουμίδης. Μιχαήλ Γ. Βουριατζόγλου. Χρυσόστο-
μος Γ. Βουριατζόγλου. Ἀναστάσιος Αλεξάνδρου. Δημή-
τριος Δρακούλη. Παναγιώτης Ε. Κωνσταντόγλου διδάσκ.

ΑΓΙΑΣΟΥ

Θεόφιλος Κ. Νουλέλης. Θεμιστοκλῆς Π. Μαργιλλῆς. Ἰ-
ωάννης. Δ. Καραφύλλης. Θεόφιλος Π. Πασάνης. Δημή-
τριος Χριστοφίδης.

ΠΑΜΦΥΛΩΝ

Παπᾶ Δανιὴλ Χαλαλάμπου. Μιχαήλ Χ''. Γεωργίου.
Νικόλαος Ἀγοραστός. Παναγιώτης Δ. Ἀργυρίου. Πανα-
γιώτης Β. Πατσόγλου.

ΠΑΛΑΙΟΚΗΠΟΥ

Διογένης Π. Φρατζέσκου. Π. Π. Φρατζέσκου. Θεοφα-
νὼ Ε. Ν. Ἐμμανουήλ. Μιλτ. Β. Χ''. Ῥάλλη. Ἀντώνι-
ος Σ. Ζαλούμης διδάσκαλος. Ἀλκιβιάδης Ἰ. Ἰωαννίδης
διδάσκαλος. Εὐστράτιος Γ. Κουκάρης. Ἐρμόλαος Γρηγ.
Βουζβούνης. Παναγιώτης Στεφανῆ. Κωνσταντίν. Π. Ἰπ-
πιώτης. Νικόλαος Β. Χ''. Ῥάλλης. Εὐστράτιος Β. Ἀν-
δρίτσου. Θεόφραστος Β. Χ''. Ῥάλλη.

ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Νικόλαος Μ. Νικολαΐδης. Ἀναγνώστης Β. Χαϊραλίδης

Σίμος Ἀτέσογλου. Κ. Κοτζίνη. Π. Περσίδης. Σ. Ν.
Δαμάσκος ἐκ Κύθνου. Βασίλειος Ἰορδ. Κανταρτζόγλου ἐξ
Ἀδᾶ-Παζάρ. Ἀντώνιος Βαλάνος. Ἀθανάσιος Στεφανίδης
Ἀρτέμιος Γρηγοριάδης.

Γ Α Ν Ο Υ

Σταῦρος Ἀθ. Ν. Τετιμάνης. Θεόδωρος Π. Κολόμβου.
Νικόλαος Σώμου. Νικόλαος Καρατζᾶς.

Μ Ε Σ Α Γ Ρ Ο Υ

Π. Α. Στεφανίδης διδάσκ. Π. Χ''. Βασιλείου Ἀντώ-
νιος Χ''. Βασιλείου. Δ. Σαμάρης. Ἰωάννης Α. Μανισῦ.

Π Α Λ Κ Α Δ Ο Υ

Στυλιανός Π. Ἀδαμαντῆς. Εὐστράτιος Μπέγκωντης.
Π. Ζ. Ἀνδράννη.

Π Α Π Π Α Δ Ο Υ

Εὐστράτιος Α. Βαρελτζίδου. Ἀλέξανδρος Ε. Γρηγο-
ρέλλης. Ἰωάννης Α. Σκορδάτου. Εὐστράτιος Κυριαζῆς.
Ξενοφών Κυριαζῆς. Εὐστράτιος Μαύρου διδάσκ. Παναγι-
ώτης Ε. Ἀναγνώστου. Παναγιώτης Ε. Μπηγέλης.

Μ Α Ν Δ Α Μ Α Δ Ο Υ

Εὐστράτιος Ἀναγνώστου. Νικόλαος Γροσμανίδης. Π.
Δ. Κομίλης. Σταῦρος Ε. Γροσμανίδης. Στέφανος Ἀλε-
ξίου. Π. Γ. Σαντορινός ἐκ Σκοπέλου. Μιχαήλ Εὐστρατίου
διδάσκ. ἐκ Κλειούς. Εὐτυχία Ν. Αργυρίου διδ. ἐκ Μυτιλ.

 Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κ. κ. Συνδρομη-
τῶν, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἕνεκα τῆς μὴ ἐγ-
καίρου ἐπιστροφῆς τῶν ἀγγέλων.

1

2

3

4

5